

DE MILITAIRE SPECTATOR

waarin opgenomen de Officiële Mededelingen
van het MINISTERIE VAN OORLOG

Hoofdredacteur: E. J. C. VAN HOOTEGEM, Kolonel van de Generale Staf

Redactie: W. DEN TOOM, Commodore Koninklijke Luchtmacht
Ir. L. W. G. ADANK, Kolonel van de Technische Staf
F. VAN PELT, Majoor van de Generale Staf

Abonnement f3 per kwartaal. Buitenland f15 p. jaar. Losse ex. f1.25. NADRUK VERBODEN

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V., Zwarteweg 1, Den Haag. Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

Inhoud

Redactioneel gedeelte

**De omschrijving der strafreden, door mr. A. F. Steffen,
Kolonel van de Mil. jur. dienst b.d.**

Inhoudsoverzicht	564
Inleiding	565
De omschrijving der strafreden	575
Conclusies	613
Nieuwe uitgaven	615
Uit de buitenlandse vakpers	616

AANWIJZINGEN VOOR MEDEWERKERS

Wij verzoeken U om Uw bijdragen in te leveren in enkelvoud, getypt met een marge van tenminste 3 cm, met dubbele spatie en voorzien van Uw naam, adres en evt. gironummer.

Voorts eventuele schetsen of tekeningen en foto's niet tussen de tekst aan te brengen, doch wel aan te geven, waar deze tussen die tekst moeten worden opgenomen.

Men voege tekeningen en schetsen afzonderlijk bij, in Oost-Indische inkt en op teken- of kalkpapier. Letters en cijfers moeten daarbij zo groot worden getekend, dat zij bij verkleining duidelijk leesbaar blijven. Daartoe moeten zij, na verkleining, nog tenminste 1 mm groot zijn. Men houde er daarbij rekening mede, dat tekeningen en schetsen als regel, bij reproductie, worden verkleind tot ten hoogste 12,5 cm breedte.

TOEVOEGING VAN SCHETSEN EN AFBEELDINGEN, RESPECTIEVELIJK FOTO'S, VERHOOGT DE AANTREKKELIJKHEID VAN UW ARTIKELEN TEN ZEEERSTE, VOORAL INDIEN ZIJ ORIGINEEL ZIJN.

DE MILITAIRE SPECTATOR, 126e Jaargang nr 12, 563—617, Den Haag, dec. 1957

DE MILITAIRE SPECTATOR

waarin opgenomen de Officiële Mededelingen
van het MINISTERIE VAN OORLOG

Hoofdredacteur: E. J. C. VAN HOOTEGEM, Kolonel van de Generale Staf

Redactie: W. DEN TOOM, Commodore Koninklijke Luchtmacht
Ir. L. W. G. ADANK, Kolonel van de Technische Staf
F. VAN PELT, Majoor van de Generale Staf

Abonnement f3 per kwartaal. Buitenland f15 p. jaar. Losse ex. f1.25. NADRUK VERBODEN

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V., Zwarteweg 1, Den Haag. Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

Inhoud

Redactioneel gedeelte

**De omschrijving der strafreden, door mr. A. F. Steffen,
Kolonel van de Mil. jur. dienst b.d.**

Inhoudsoverzicht	564
Inleiding	565
De omschrijving der strafreden	575
Conclusies	613
Nieuwe uitgaven	615
Uit de buitenlandse vakpers	616

AANWIJZINGEN VOOR MEDEWERKERS

Wij verzoeken U om Uw bijdragen in te leveren in enkelvoud, getypt met een marge van tenminste 3 cm, met dubbele spatie en voorzien van Uw naam, adres en evt. gironummer.

Voorts eventuele schetsen of tekeningen en foto's niet tussen de tekst aan te brengen, doch wel aan te geven, waar deze tussen die tekst moeten worden opgenomen.

Men voege tekeningen en schetsen afzonderlijk bij, in Oost-Indische inkt en op teken- of kalkpapier. Letters en cijfers moeten daarbij zo groot worden getekend, dat zij bij verkleining duidelijk leesbaar blijven. Daartoe moeten zij, na verkleining, nog tenminste 1 mm groot zijn. Men houde er daarbij rekening mede, dat tekeningen en schetsen als regel, bij reproductie, worden verkleind tot ten hoogste 12,5 cm breedte.

TOEVOEGING VAN SCHETSEN EN AFBEELDINGEN, RESPECTIEVELIJK FOTO'S, VERHOOGT DE AANTREKKELIJKHEID VAN UW ARTIKELEN TEN ZEEERSTE, VOORAL INDIEN ZIJ ORIGINEEL ZIJN.

DE MILITAIRE SPECTATOR, 126e Jaargang nr 12, 563—617, Den Haag, dec. 1957

DE MILITAIRE SPECTATOR

waarin opgenomen de Officiële Mededelingen
van het MINISTERIE VAN OORLOG

Hoofdredacteur: E. J. C. VAN HOOTEGEM, Kolonel van de Generale Staf

Redactie: W. DEN TOOM, Commodore Koninklijke Luchtmacht
Ir. L. W. G. ADANK, Kolonel van de Technische Staf
F. VAN PELT, Majoor van de Generale Staf

Abonnement f3 per kwartaal. Buitenland f15 p. jaar. Losse ex. f1.25. NADRUK VERBODEN

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V., Zwarteweg 1, Den Haag. Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

Inhoud

Redactioneel gedeelte

**De omschrijving der strafreden, door mr. A. F. Steffen,
Kolonel van de Mil. jur. dienst b.d.**

Inhoudsoverzicht	564
Inleiding	565
De omschrijving der strafreden	575
Conclusies	613
Nieuwe uitgaven	615
Uit de buitenlandse vakpers	616

AANWIJZINGEN VOOR MEDEWERKERS

Wij verzoeken U om Uw bijdragen in te leveren in enkelvoud, getypt met een marge van tenminste 3 cm, met dubbele spatie en voorzien van Uw naam, adres en evt. gironummer.

Voorts eventuele schetsen of tekeningen en foto's niet tussen de tekst aan te brengen, doch wel aan te geven, waar deze tussen die tekst moeten worden opgenomen.

Men voege tekeningen en schetsen afzonderlijk bij, in Oost-Indische inkt en op teken- of kalkpapier. Letters en cijfers moeten daarbij zo groot worden getekend, dat zij bij verkleining duidelijk leesbaar blijven. Daartoe moeten zij, na verkleining, nog tenminste 1 mm groot zijn. Men houde er daarbij rekening mede, dat tekeningen en schetsen als regel, bij reproductie, worden verkleind tot ten hoogste 12,5 cm breedte.

TOEVOEGING VAN SCHETSEN EN AFBEELDINGEN, RESPECTIEVELIJK FOTO'S, VERHOOGT DE AANTREKKELIJKHEID VAN UW ARTIKELEN TEN ZEEERSTE, VOORAL INDIEN ZIJ ORIGINEEL ZIJN.

DE MILITAIRE SPECTATOR, 126e Jaargang nr 12, 563—617, Den Haag, dec. 1957

Inhoudsoverzicht

INLEIDING

1. Bevoegdheid	565
2. Onderzoek	566
3. Bewijs	566
4. Beslissing	568
5. Straf en strafreden vormen één beslissing	571
6. Wijziging van straf en/of strafreden na strafoplegging	571
7. Tenuitvoerlegging van straf	574

DE OMSCHRIJVING DER STRAFREDEN

8. Krijgstuchtelijke vergrijpen zijn in één algemene formule in de wet omschreven	575
9. De handelingen en gedragingen die naar het gevoelen van de commandant onbestaanbaar zijn met de militaire tucht of orde behoren in de strafreden te worden vermeld	576
10. De feiten die in de strafreden worden vermeld, moeten vast staan	577
11. De feiten moeten objectief in de strafreden worden omschreven; officiële benamingen behoren daarin te worden gebezigd ..	579
12. De feiten moeten nauwkeurig en duidelijk verstaanbaar in de strafreden worden omschreven	580
13. De strafreden behoort in goed Nederlands te worden opgesteld	585
14. De omschrijving der strafreden moet niet te uitvoerig zijn; naar beknoptheid dient te worden gestreefd	587
15. De omschrijving van het krijgstuchtelijk vergrijp mag niet onbepaald zijn; kwalifikaties dienen te worden omschreven ..	590
16. Vermelding in de strafreden van (het) gevolg(en) van een krijgstuchtelijk vergrijp	594
17. Vermelding in de strafreden van strafverzwarende en strafverlichtende omstandigheden	596
18. Bewijsmiddelen behoren niet in de strafreden te worden opgenomen	600
19. Beschouwingen, gevolgtrekkingen en toelichtingen behoren niet in de strafreden te worden opgenomen	601
20. Verwijzing in de strafreden naar bepalingen uit wetten, verordeningen, voorschriften, enz. dient achterwege te blijven ..	606
21. Voor de omschrijving der strafreden van de zg. oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen gelden dezelfde beginselen als voor die van de eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen	609
22. Vergelijking van de omschrijving van een krijgstuchtelijk vergrijp met die van een strafbaar feit	611

CONCLUSIES

23. Het Voorlopig Reglement op de Inwendige Dienst der K.L. deel A dient te worden aangevuld met een bepaling houdende aanwijzingen betreffende de omschrijving van een krijgstuchtelijk vergrijp	613
24. Bij de opleiding van de a.s. (reserve-)officieren en bij de voortgezette opleiding der (reserve-)officieren dient het formuleren van strafredenen en het opstellen van beklagbeschikkingen te worden beoefend	614

De omschrijving der strafreden

door mr. A. F. STEFFEN, Kolonel van de Mil. jur. dienst b.d.

INLEIDING

*„Savoir tout ce que se passe dans le secret de la compagnie et ne pas tout révéler;
maintenir le joug de la discipline, sans l'appesantir, l'adoucir même par son uniformité et le rendre léger, en faisant porter à tous également;
recourir rarement à la peine;
se contenter plus souvent du repentir, et ne perdre ni l'autorité par trop d'indulgence, ni l'affection par un excès de sévérité;
telle doit être la noble fonction des arbitres et des vengeurs de la discipline.”*

H. Fr. d'Aguesseau, XVIIIe Mercuriale onder art. 9.¹⁾

1. Bevoegdheid.

Wanneer een commandant een rapport heeft ontvangen, behoort hij zich allereerst af te vragen of hij bevoegd is tot behandeling van de inhoud daarvan; voor wat betreft het hierna te bespreken onderwerp of hij tot strafoplegging bevoegd is. Blijkt hem dat hij niet tot strafoplegging bevoegd is, of meent hij na onderzoek dat een zwaardere straf moet worden opgelegd dan die waartoe hij bevoegd is, dan stelt hij dat rapport c.a. zo spoedig mogelijk langs de hiërarchieke weg in handen van de wél tot straffen bevoegde meerdere. (art. 39 - 43 W.Kr.)²⁾

Acht de commandant zich tot straffen bevoegd, dan onderzoekt hij zodra mogelijk de zaak. (art. 46 W.Kr.)³⁾

¹⁾ „De motiveering van de uitspraken der burgerlijke, strafrechterlijke, bestuurlijke disciplinaire rechtsmachten en in zake wetgeving en landsbestuur” door R. van Lennep, tweede uitgave, Vlaamsche rechtskundige bibliotheek, uitgegeven door het „Rechtskundig Weekblad”, bij De Sikkel, Antwerpen, 1946, blz. 114.

H. Fr. d'Aguesseau (1668-1751) was kanselier van Frankrijk in 1717, 1720, 1727-1750; hij hervormde de rechtspleging en trachtte de toestand der financiën te verbeteren.

²⁾ Besch. H.M.G. van 4 september 1956 (M.R.T.L (1957) blz. 123:

Een commandant van een afdeling artillerie als bedoeld in art. 41, 2° W.Kr. (meerdere met beperkte strafbevoegdheid) strafte een onder zijn bevelen staande officier met 10 dagen streng arrest, waartoe hij krachtens art. 41, slot W.Kr. niet bevoegd was.

Besch. H.M.G. van 15 juni 1954 (M.R.T. XLVII (1954) blz. 603):

Een batterijcommandant strafte een dpl. soldaat wegens 13 dagen ongeoorloofde afwezigheid in tijd van oorlog gepleegd (desertie, art. 98, 2° W.M.Sr.), welk feit geen krijgstuchtelijk vergrijp is in de zin van art. 2, 2°-6° W.Kr., weshalve hij niet bevoegd was dat feit krijgstuchtelijk af te doen, daar dit feit uitsluitend tot de competentie van de militaire rechter behoort.

³⁾ Zie „Wet op de Krijgstucht van aantekeningen voorzien en Reglement betreffende de Krijgstucht van aantekeningen voorzien” door mr. A. F. Steffen, vierde druk, boekwerk 3101, blz. 75-81, „Oplegging van krijgstuchtelijke straffen”.

2. Onderzoek.

Het horen van de verdachte behoort steeds op waardige en ernstige wijze plaats te hebben. (art. 28 R.Kr.)⁴⁾ De verdachte behoort vrijuit te kunnen spreken. Zijn mededelingen, evenals die van de getuigen, behoort de waarde te worden toegekend, welke zij naar recht en billijkheid verdienen.

Het onderzoek mag niet worden gestoord doordat telkens iemand het bureau van de onderzoekende commandant kan binnengaan om er iets te halen, een mededeling te doen, een handtekening te vragen e.d.; dit leidt de aandacht van de commandant, de verdachte en de getuigen af.

Is een onderhebbende gerapporteerd, omdat deze bv. plus minus 10 minuten te laat op een appèl is verschenen, dan laat de commandant de rapporteur, d.i. degene die het vergrijp heeft geconstateerd, het door hem uitgebrachte rapport mondeling bevestigen en z.n. toelichten. Daarna hoort hij de gerapporteerde, waarbij hij deze vraagt of hij met de inhoud van het rapport instemt. Meestal is dit wel het geval. De commandant kan dan z.n. op het rapport de bevestiging door de gerapporteerde vermelden en door hem doen ondertekenen. Het onderzoek in de meeste zaken is daarmee afgelopen.

Moeten getuigen worden gehoord om de zaak tot klaarheid te brengen, hetgeen bij uiteenlopen der verklaringen van de gerapporteerde en de rapporteur het geval zal zijn, dan hoort de commandant een of meer getuigen (niet onder ede). Hierbij kan één zijner jongere officieren hem als secretaris assisteren om de verklaringen (in het kort) te notuleren; dit strekt tevens tot lering van de jonge officier die door zijn commandant moet worden opgeleid.

3. Bewijs.

De (*militaire*) rechter kan een verdachte (beklaagde) slechts dan terzake van het tenlastegelegde feit veroordelen, indien hij uit het onderzoek op de terechtzitting door de inhoud van wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat de verdachte (beklaagde) het hem

⁴⁾ De Kapitein van de Mil. Jur. Dienst mr. J. Schuurmans geeft in „De Militaire Spectator” 1956, blz. 482, in een zeer lezenswaardig opstel „*Het compagniesrapport als middel tot tuchthandhaving*” enige nuttige wenken voor de behandeling van dagelijkse dienstzaken, in het bijzonder voor het onderzoek van een rapport naar aanleiding van een krijgstuchtelijk vergrijp.

De commandant geve door zijn wijze van optreden een zeker cachet van waardigheid en ernst aan het compagniesrapport; hij doe het onderzoek mede strekken tot aankweking van de tucht. Hij trede rustig, waardig en ernstig op; hij late razen, tieren en vloeken achterwege en hij lette op het tenue, het uiterlijk voorkomen en de houding van de man, die op het rapport komt. Hij stelle zich vóóraf op de hoogte van „de man en de zaak”. Hij trede rechtvaardig en menskundig op en geve de man gelegenheid zijn gedrag te verklaren. Hij bepale zich daarbij tot „de zaak” d.w.z. tot het feit waarvoor hij de man ter verantwoording heeft geroepen.

De commandant make *na* het onderzoek met enkele welgekozen woorden de man duidelijk waarom diens gedraging niet kan worden geduld: „de les”, teneinde hem aldus begrip voor tucht bij te brengen. Afhangende van het resultaat van het onderzoek legge hij de man een menskundige en rechtvaardige straf op.

De commandant bedenke, dat het compagniesrapport niet alleen beschouwd moet worden als middel tot strafoplegging in een concreet geval, doch mede als middel tot tuchthandhaving in het algemeen. *Hij geve de man iets meer mee dan alleen straf.*

tenlaste gelegde feit heeft begaan. De (militaire) rechter mag zijn overtuiging slechts gronden op hetgeen door de in de wet genoemde bewijsmiddelen zg. wettige bewijsmiddelen: eigen waarneming van de (militaire) rechter, de verklaringen van de verdachte (beklaagde); verklaringen van een getuige, de verklaringen van een deskundige, schriftelijke bescheiden, uit het onderzoek op de terechtzitting te zijner kennis is gekomen. (art. 338-344 W.v.Sv., art. 74 Inv. wet mil. straf- en tuchtrecht), terwijl de wet bovendien, tot meerdere waarborg dat slechts werkelijk schuldigen zullen worden veroordeeld, de (militaire) rechter tot veroordeling eerst machtigt wanneer zekere hoeveelheid bewijsmateriaal, een zg. bewijsminimum, ten minste aanwezig is. Zo kan de afzonderlijke getuigenis van een enkele getuige bij ontkentenis van de verdachte (beklaagde) in het algemeen niet als wettig bewijs gelden; uitzonderingen hierop vindt men in art. 344 lid 2 W.v.Sv. en art. 74 Inv.wet mil. straf- en tuchtrecht.

De *tuchtrechter*, de tot straffen bevoegde commandant daarentegen straft op overtuiging. In het tuchtrecht zijn geen „wettige” bewijsmiddelen genoemd noch „bewijsminima”. Indien een commandant volkomen overtuigd is, dat de verdachte het gerapporteerde vergrijp heeft begaan, is hij bevoegd hem deswege te straffen. Zijn overtuiging moet berusten op bewijsmiddelen, zoals de eigen waarneming van de commandant, de verklaringen van de verdachte, de verklaringen van (een) getuige(n), de verklaringen van (een) deskundige(n), schriftelijke bescheiden. Zolang de commandant niet volkomen overtuigd is, dat de verdachte het gerapporteerde vergrijp heeft gepleegd, mag hij hem niet straffen.

Wanneer de commandant bij het onderzoek van het rapport voor 2 verklaringen komt te staan, die elkaar tegenspreken, bv. de stellige verklaring van een meerdere-rapporteur en de pertinent ontkennende verklaring van de mindere (verdachte), zonder dat ander bewijsmateriaal te verkrijgen is, is het nemen van een beslissing niet gemakkelijk. Volkomen overtuigd kan de commandant hier slechts zijn, wanneer de geloofwaardigheid van de rapporteur, wie natuurlijk het gewicht van zijn verklaring ernstig moet zijn voorgehouden, voor hem vast staat. De rapporteur wordt dus niet per se geloofd, doch de omstandigheid dat de meerdere bij een vals rapport veel te verliezen en weinig of niets te winnen heeft geeft zijn verklaring een vermoeden van geloofwaardigheid, vooral wanneer de rapporteur deze verklaring duidelijk kan toelichten.

Een matroos 3de kl. leerling-kok stond in de avond van 16 oktober 1914 aan boord van Hr. Ms. instruktieschip „Van Galen” bij de kom-buis, tezamen met enige andere schepelingen te zingen. De zich toen in de nabijheid bevindende opperschipper S., chef der equipage, hoorde in het gezongen liedje zijn naam en, naderbij, vlak achter de matroos komende, hoorde hij deze duidelijk zingen: „Zeven dagen in de week, schipper S. wat zie je bleek”. De matroos erkende bij het onderzoek, dat hij op de aangegeven plaats en tijd had gezongen, doch ontkende, dat hij daarbij de naam S. had gebruikt, daarbij opgevende als de door hem gezongen woorden: „Zeven dagen in de week, Margerietje is van streek”. Een commissie van onderzoek hoorde alle omstanders en ge-

deeltelijk meezingenden, van wie sommigen verklaarden de woorden, die door de matroos werden gezongen, niet te hebben gehoord, anderen, dat zij er niet op hadden gelet. Derhalve stond de ontkenenis van de matroos tegenover de stellige (later bij de behandeling van het beklag voor het H.M.G. met ede bevestigde) verklaring van de opperschipper, dat hij duidelijk had gehoord, dat de matroos — wiens schelle stem hij goed kende — een liedje zong, waarvan het refrein was: „Schipper S. wat zie je bleek”. De commandant nam deze verklaring van de opperschipper onvoorwaardelijk aan. Op grond van de stellige verklaring van de opperschipper S. (verklaring van één getuige) was de commandant, ondanks de ontkenenis van de matroos (verklaring van de verdachte) overtuigd, dat de matroos een spotliedje had gezongen op zijn meerdere, de opperschipper S., hetgeen voor deze aanstotelijk was en onbestaanbaar met de militaire tucht (art. 1 R.Kr.). De commandant strafte de matroos deswege met 6 dagen streng arrest, met de strafreden:

„Zich zeer onkrijgstuchtelijk gedragen door een liedje te zingen aanstotelijk voor de opperschipper, chef der equipage”. Het H.M.G. verklaarde bij beschikking van 4 december 1914 het daarover ingediende beklag ongegrond (M.R.T. X blz. 416). Zie ook blz. 597).

4. Beslissing.

Nadat het onderzoek is afgelopen moet de commandant overwegen of de verdachte een feit heeft gepleegd in de zin van art. 2 W.Kr., dat krijgstuhtelijk kan worden afgedaan, of een feit waarvoor de gerapporteerde naar de krijgsraad moet worden verwezen. In het laatste geval en in geval van twijfel handelt hij naar de aanwijzingen als bedoeld in voorschrift nr 27 - 1 „aanwijzingen voor de commandanten bij de toepassing van het militaire tuchtrecht, het militaire strafprocesrecht, enz.” (o.a. ptn 11, 13, 14, 42 e.a.).

De commandant moet zich goed realiseren welk krijgstuhtelijk vergrijp de verdachte heeft gepleegd.

Zo strafte een commandant een dpl. soldaat met 6 dagen verzwaard arrest wegens overtreding van de verboden: a. op de openbare weg door woord of gebaar te verzoeken om een lift; b. zich daartoe op te stellen terzijde van de openbare weg.

Nadat het beklag in eerste instantie ongegrond was verklaard, bleek uit het onderzoek van het beklag in tweede instantie door het H.M.G., dat de soldaat noch het verbod onder a. noch het verbod onder b. had overtreden, doch dat hij zich wel schuldig had gemaakt aan een ander krijgstuhtelijk vergrijp: „dat hij had moeten begrijpen, dat het *beneden zijn waardigheid was* om medewerking te verlenen aan het totstandkomen van een foto, waarop hij in strijd met de waarheid zou verschijnen, vragende om een lift, ook al vermoedde hij niet dat deze foto zou worden misbruikt om een dagbladartikel samen te stellen, waarin zijn gedragingen in een onjuist daglicht werden gesteld”. Dit vergrijp was noch door de strafoplegger noch door de beklagbeschikker in eerste instantie onderkend.

Eindbeslissing nemende op het beklag, verklaarde het Hof dit gegrond en deed de strafoplegging teniet. (Besch. H.M.G. van 1 maart 1955, M.R.T. XLVIII (1955) blz. 483.

De verklarende overweging van het Hof: „dat de soldaat had moeten begrijpen, dat *het beneden zijn waardigheid was*, om medewerking te verlenen aan het tot stand komen van een foto, waarop hij in strijd met de waarheid zou verschijnen, vragende om een lift”, enz. geeft m.i. het vergrijp ook niet juist weer, omdat de enige vraag die beantwoording behoeft: of het gedrag van de soldaat onbestaanbaar was met de militaire tucht of orde (art. 2, 1° W.Kr.), door het Hof niet is opgelost. M.i. was het verlenen van medewerking aan het totstandkomen van een foto, waarop de soldaat in strijd met de waarheid zou verschijnen, vragende om een lift, enz. *een min voegzaam gedrag*, omdat daardoor tekort werd gedaan aan de eerbied voor de Overheid, in casu voor de M.v.O., die de verboden had uitgevaardigd. (art. 1, 8 R.Kr.).

Een zeemiliciën-hulpseiner was door de Commandant van de Marinekazerne te Amsterdam in een tijdvak van enige weken tot viermaal toe permissie geweigerd op dagen waarop hij de wacht had; kort na de laatste weigering diende hij wederom een verzoek in om permissie voor enige uren op een wachtdag wegens een niet belangrijke reden. Daar hij reeds ruim 4 maanden bij de Marinekazerne te Amsterdam was geplaatst en ondervonden had, dat hem tot viermaal toe permissie op wachtdagen was geweigerd, kon hij weten, dat bij die inrichting aan schepelingen, die de wacht hadden, slechts permissie werd verleend wegens hoogst ernstige redenen en dat het hem dus duidelijk moest zijn geweest, dat het spelen in een derde voetbalelftal (de reden van het verzoek) daartoe zeker niet behoorde. De Commandant van de Marinekazerne strafte de zeemiliciën met „1 dag licht arrest, met 1 dag strafdienst 1 uur” (art. 8 voorl. lid, 38 W.Kr.) met de strafreden:

„Nadat hem een dergelijk verzoek geweigerd was, wederom permissie gevraagd, terwijl hij de wacht had”.

Het krijgstuchtelijk vergrijp, dat de zeemiliciën had gepleegd was door de Commandant niet juist onderkend; met name dat het ongepast is, wanneer men in een tijdvak van enige weken viermaal kort achter elkaar een weigering op een verzoek om permissie voor enige uren op een wachtdag heeft ontvangen, kort daarna opnieuw met eenzelfde verzoek bij zijn chef aankomt; zulks getuigt van onvoldoende eerbied welke hij aan zijn chef was verschuldigd. (art. 2 R.Kr.). *Het betonen van gebrek aan eerbied voor zijn chef was het wezenlijke krijgstuchtelijke vergrijp, dat de zeemiliciën had gepleegd.*

De Commandant der Marine te Willemsoord verklaarde het beklag van de zeemiliciën ongegrond en wijzigde de omschrijving der strafreden op de hiervoren genoemde grond, zodat deze kwam te luiden:

„Tekort geschoten in eerbied verschuldigd aan zijn meerdere in rang, door, nadat hem in een tijdvak van enige weken viermaal op wachtdagen permissie was geweigerd, wederom een verzoek in te dienen om permissie voor enige uren op een wachtdag wegens een niet gewichtige reden”. (Besch. Commandant der Marine te Willemsoord van 1 juli 1929, M.R.T. XXV blz. 259). M.i. was het nauwkeuriger geweest, indien de woorden „meerdere in rang” waren vervangen door „commandant”.

Als de sergeant van de week op zijn morgenronde na de reveille ziet, dat een soldaat 30 minuten daarna nog in nachtkleding te bed ligt, leest

men later wel eens in de straflijst: „... dagen de verplichting om 2 uur vóór het avondappèl in de kazerne terug te zijn en aldaar te verblijven”, met de strafreden:

„30 minuten na de reveille te bed aangetroffen”.

Het komt mij voor, dat de commandant dan het *wezenlijke* krijgstuchtelijke vergrijp niet juist heeft onderkend. Het vergrijp, dat deze soldaat pleegde, is het niet opstaan met de reveille, met het gevolg dat de sergeant van de week hem 30 minuten later nog in nachtkleding te bed aantrof. Daarom behoort m.i. de strafreden te luiden:

„Met de reveille niet opgestaan”. Om het gevolg van deze nalatigheid goed te laten uitkomen, kan aan de strafreden desgewenst worden toegevoegd: „en 30 minuten later in nachtkleding te bed aangetroffen”. Daar de klokken en horloges niet altijd precies gelijk gaan, kan het nauwkeuriger zijn daaraan nog toe te voegen: „ongeveer”. De strafreden komt dan te luiden:

„Met de reveille niet opgestaan; ongeveer 30 minuten later in nachtkleding te bed aangetroffen”.⁵⁾

Nadat de commandant heeft vastgesteld welk krijgstuchtelijk vergrijp de verdachte heeft gepleegd, omschrijft hij de strafreden en hij bepaalt de straf met inachtneming van het gestelde in art. 15 W.Kr. in geval voorlopig arrest is toegepast en het gestelde in art. 38 W.Kr. De Wet op de Krijgstucht schrijft niet voor aan welke eisen de omschrijving der strafreden⁶⁾ moet voldoen. Aan de hand van voorbeelden uit de praktijk zal ik de vereisten waaraan de omschrijving van een krijgstuchtelijk vergrijp moet voldoen, bespreken. Deze vereisten die voornamelijk zijn gebaseerd op uitspraken van ons hoogste militaire rechtscollege, het Hoog Militair Gerechtshof, in verschillende tijden gegeven⁷⁾, zullen steeds zoveel mogelijk als leidraad in acht genomen behoren te worden bij de formulering van een strafreden. De besproken gevallen heb ik slechts als voorbeelden bedoeld. Mogelijk zal de lezer zich wel eens afvragen, waarom de redactie van de een of andere strafreden niet zus of niet zo is, waarom is een of ander punt niet zwaarder

⁵⁾ Zie voorts:

Besch. H.M.G. van 13 juli 1937, M.R.T. XXXIII blz. 373;

Besch. H.M.G. van 12 april 1927, M.R.T. XXII blz. 580.

⁶⁾ De *omschrijving der strafreden* hoort men nog menigmaal ten onrechte betitelen als (straf)mutatie. Deze onjuiste betiteling is ontstaan doordat op het „Dagelijks rapport” de omschrijving der strafreden en de straf werden ingeschreven in de daarop voorkomende kolom: „Veranderingen en bewegingen” (mutaties). Een strafreden is echter geen mutatie, geen verandering of beweging; zij is een omschrijving van een krijgstuchtelijk vergrijp. (M.R.T. XXXIII blz. 363).

⁷⁾ De handhaving van de krijgstucht bestaat niet meer „in de onvermijdelijke bestraffing der geringste nalatigheden of misslagen, zooals ook der personen welke dezelve bedreven hebben, of hunnen plicht in het nakomen der voorgeschrevene orders verzuimen”, gelijk § 1 van de Inleiding van het Reglement van Krijgstucht of Discipline voor het Krijgsvolk te Lande der Vereenigde Nederlanden van 1815 tot 1 januari 1923 voorschreef (toen deze wet werd vervangen door de Wet op de Krijgstucht), waardoor ontmoediging en wrevel worden gewekt, die aanleiding geven tot nieuwe vergrijpen.

Onafgebroken plichtsbetrachting kan slechts worden bereikt door te streven naar het verkrijgen van een *bereidwillige plichtsvervulling*; vermaningen en terechtwijzingen, goedkeuringen en beloningen nemen bij de tuchthandhaving een hoogst belangrijke plaats in naast straffen en maatregelen. (Art. 37 W.Kr., art. 1, 7, 27, 28 R.Kr.).

of lichter beoor deeld? Dergelijke vragen zijn niet te vermijden; de lezer heeft niet over de zaak en de persoon geoordeeld, heeft geen kennis genomen van de processtukken, en is daardoor slechts gedeeltelijk op de hoogte. De behandelde gevallen die vrijwel alle tot in hoogste instantie nauwkeurig zijn onderzocht en berecht, zijn te vinden in de verschillende jaargangen van het Militair Rechtelijk Tijdschrift.

Het bepalen van de straf en strafmaat moet geleidelijk worden geleerd door eigen ervaring, door vergelijking met vroeger opgelegde straffen en door bestudering van de jurisprudentie van het Hoog Militair Gerechtshof.⁸⁾

5. Straf en strafreden vormen één beslissing.

De op te leggen straf en de daarbij behorende strafreden zijn onafscheidelijk met elkaar verbonden. De commandant behoort dus nimmer de gestrafte binnen te (doen) roepen en hem de straf mee te delen (of te doen meedelen; in beginsel doet hijzelf aan de gestrafte mededeling van de opgelegde straf) met de opmerking: Over de omschrijving der strafreden moet ik nog even nadenken; die hoor je straks wel. (art. 125 R.I.D. K.L. (A).⁸⁾)

Het beklag over een opgelegde straf, zonder beperking tot de zwaarte der straf of tot de strafreden, omvat de straf in haar gehele omvang met de daarvoor aangegeven strafreden. (Vgl. Besch. H.M.G. van 15 januari 1909, M.R.T. IV, blz. 592).

Daar de tot straffen bevoegde meerdere van de strafoplegger, in geval van beklag over de straf of over de strafreden de gehele zaak onderzoekt en naar bevind van zaken beslist, zal hij in geval een gestrafte alleen zou hebben geklaagd over de strafreden of alleen over de zwaarte van de hem opgelegde straf, bij constatering van een te zware straf of van een onjuiste strafreden, ook deze (ambtshalve) in zijn onderzoek en beslissing moeten beschikken. (art. 65 W.Kr.).

Indien bij beklag over een krijgstuuchtelijke straf de hogere militaire autoriteit de straf handhaaft, doch de strafreden wijzigt, moet toch die autoriteit, daar de opgelegde straf en de daarbij behorende strafreden één beslissing vormen, op de straflijst c.q. in het conduiteboekje als strafoplegger worden vermeld. (Besch. H.M.G. van 23 juli 1926, M.R.T. XXII, blz. 489, ptn 4, 10, Beschikking straflijsten).

6. Wijziging van straf en/of strafreden na strafoplegging.

Zodra de commandant de strafreden heeft geformeerd, doet hij verstandig deze enige tijd te laten liggen, vooral, wanneer het een strafreden betreft waarvan de omschrijving hoofdbrekens heeft gekost; hij

⁸⁾ Het aanzeggen van een straf, echter zonder vermelding van de strafreden is een formele onjuistheid. (Besch. Commandant der Marine te Willemsoord van 2 februari 1937, M.R.T. XXXIV (1938/1939) blz. 134).

Het verdient m.i. aanbeveling om alvorens de „straf” aan te zeggen, éerst de „strafreden” aan de gestrafte mee te delen. In het geval van bv. oplegging van een vrijheidsstraf zal de gestrafte bij het horen van het aantal dagen gedurende welk hij in zijn vrijheid wordt beperkt, de zwaarte van deze straf ogenblikkelijk afwegen tegen de achtergrond van zijn particuliere belangen; de bewoording der strafreden gaat daardoor veelal aan hem voorbij, terwijl tóch juist de strafreden bedoeld is om hem duidelijk te maken waarin hij tekort is geschoten en op welke punten hij zij gedrag zal hebben te verbeteren.

kan dan nog eens rustig overwogen of de daarin vermelde feiten juist zijn weergegeven.

Nadat de strafoplegger straf en strafreden aan de gestrafte heeft bekend gemaakt (heeft bekend doen maken) behoort hij daarop in het algemeen niet meer terug te komen. Wel geeft de wet de strafoplegger de bevoegdheid om de opgelegde straf en/of de omschrijving der strafreden te wijzigen, doch hij behoort van deze bevoegdheid slechts gebruik te maken wanneer hij kennelijk abuizen heeft gemaakt of wanneer hem *nieuwe* feiten of omstandigheden bekend zijn geworden. (Besch. H.M.G. van 15 november 1927, M.R.T. XXIII, blz. 513).

Mocht de strafoplegger echter menen van deze bevoegdheid gebruik te moeten maken, dan behoort hij daarvan overeenkomstig art. 51 W.Kr. ten spoedigste kennis te geven aan de commanderende officier, doch evenzo aan de gestrafte. (art. 48 W.Kr.). Voor de gestrafte staat dan opnieuw het recht van beklag open overeenkomstig art. 61 W.Kr.; de oorspronkelijke strafoplegger die van zijn bevoegdheid tot wijziging van straf en/of strafreden heeft gebruik gemaakt, wordt a.h.w. opnieuw als strafoplegger beschouwd. (art. 51 l.l. W.Kr.). Deze bevoegdheid komt ook aan de gestrafte toe wanneer de strafoplegger op grond van nadere overwegingen of op grond van nader onderzoek in de strafreden nog zg. kleinigheden heeft gewijzigd of het feit minder ernstig heeft omschreven dan aanvankelijk was geschied, zelfs al zouden daardoor de belangen van de gestrafte niet zijn geschaad. (Vgl. Besch. H.M.G. van 8 oktober 1920 genomen onder de oude wetgeving, M.R.T. XVI, blz. 331).

Twee korporaals der politietroepen verrichtten samen wachtdienst; de één trad op als (wacht)commandant, de ander was aan hem toegevoegd. Tijdens deze dienst werden zij — in strijd met de consignes — 's nachts gedeeltelijk ontkleed in hun nachtleger aangetroffen.

De afdelingscommandant der politietroepen strafte op 23 aug. 1926 de korporaal-wachtcommandant met 14 dagen verzwaaard arrest wegens: „Als wachtcommandant, in strijd met het daaromtrent bepaalde in zijn consignes, des nachts gedurende de voor de wachtdienst bestemde tijd, gedeeltelijk ontkleed in zijn nachtleger aangetroffen, *terwijl niet geconstateerd is kunnen worden dat hij sliep, evenmin als het tegenovergestelde te constateren was*”.

De andere korporaal, die ingedeeld was bij de wacht, werd gestraft met 10 dagen verzwaaard arrest wegens:

„Als korporaal ingedeeld bij een wacht, in strijd met het daaromtrent bepaalde in de consignes, des nachts gedurende de voor de wachtdienst bestemde tijd, gedeeltelijk ontkleed in zijn nachtleger aangetroffen, *terwijl niet geconstateerd is kunnen worden, dat hij sliep, evenmin als het tegenovergestelde te constateren was*”.

Ieder der korporaals beklagde zich op 25 augustus 1926 over de strafoplegging bij de commandant van de 2de compagnie politietroepen (de tot straffen bevoegde meerdere van de strafoplegger) die nog dezelfde dag het beklag van ieder hunner ongegrond verklaarde.

Daar de korporaals van deze beslissing niet binnen de in art. 67 W.Kr. gestelde termijn van 2 vrije dagen de eindbeslissing van het H.M.G. hadden ingeroepen, gingen deze strafopleggingen in kracht van gewijsde.

De zinsnede in elk der strafredenen: „terwijl niet geconstateerd is kunnen worden, dat hij sliep, evenmin als het tegenovergestelde te constateren was” behoorde m.i. niet in de strafreden thuis; het is een mededeling van de strafoplegging die niet terzake dienende is, daar zij geen element is van het krijgstuchtelijke vergrijp. De strafoplegger had niet begrepen, dat de strafreden alléén een omschrijving van het gepleegde vergrijp behoort in te houden en niet een niets daaromtrent zeggende toelichting.

Nadat de straffen in kracht van gewijsde waren gegaan, vroeg de commandant van de 2de compagnie politietroepen ingevolge een schrijven van 30 augustus 1926 van de w.n. Commandant van het Korps Politietroepen (art. 70 W.Kr.) of de afdelingscommandant (de strafoplegger) er bezwaar tegen had het laatste gedeelte van de omschrijving der strafreden van de aan ieder der korporaals opgelegde straf in bepaalde zin te wijzigen. De strafoplegger maakte geen bezwaar tegen deze veranderingen en onder doorhaling van de in beide straflijsten voorkomende zinsneden: „terwijl niet geconstateerd is kunnen worden, dat hij sliep, evenmin als het tegenovergestelde te constateren was”, stelde hij in elk der straflijsten de zinsnede: „in een houding, die bij de strafoplegger de overtuiging vestigde, dat hij sliep”, en deelde de gewijzigde strafredenen aan de korporaals mee.

Deze gewijzigde zinsnede was ook niet gelukkig; zij hield een verklaring in van de strafoplegger (waarschijnlijk was deze ook de rapporteur) vermeldende een *indruk* (een vermoeden, zijnde een slecht bewijsmiddel), die geen deel kan uitmaken van de omschrijving van het krijgstuchtelijk vergrijp. Als de strafoplegger overtuigd was geweest, dat de korporaals sliepen, had hij deze wegens slapen tijdens de wacht-dienst behoren te straffen of hun zaak bij de militaire rechter aanhangig behoren te maken. De omschrijving wijst echter op onzekerheid. De strafoplegger had het al of niet slapen in het midden behoren te laten. „In dubio abstine”, onthoud U van strafoplegging in geval van twijfel, had de strafoplegger moeten bedenken. De strafoplegger had zich tot het eerste deel van de strafreden, dat op zichzelf een voldoende ernstig vergrijp opleverde (onvoldoende waakzaamheid en/of onvoldoende wachttenuue) moeten bepalen.

Beide korporaals beklagden zich toen over de door de afdelingscommandant gewijzigde strafoplegging. De C.C. (de tot straffen bevoegde meerdere van de strafoplegger) verklaarde het beklag ongegrond.

Daarna riepen de korporaals, doch nu tijdig, de eindbeslissing in van het H.M.G. Het H.M.G. overwoog:

„dat reeds als *algemeen beginsel van tuchtrecht* kan gelden, dat een strafoplegger *slechts op spaarzame wijze* gebruik behoort te maken van de bij artikel 50 in aanhef en onder a der Wet op de Krijgstucht toegekende bevoegdheid om wijziging te brengen in een eenmaal door hem vastgestelde straf en strafreden, gelijk ook blijkt uit de Memorie van Toelichting op het Ontwerp der Wet op de Krijgstucht (Van der Hoeven III, blz. 335 e.v.);

dat echter voor een strafoplegger de gebruikmaking van bovengenoemde bevoegdheid is *uitgesloten, zodra* — ingevolge de in een afzonderlijke paragraaf der Wet op de Krijgstucht voorkomende regeling

nopens het beklag over opgelegde krijgstuchtelijke straf — de krijgstuchtelijk gestrafte bij de tot straffen bevoegde meerdere, onder wiens rechtstreeks bevel de strafoplegger gesteld is, over de hem opgelegde straf of over de omschrijving van de strafreden zijn beklag heeft gedaan;

dat dus in het hierbedoelde geval, waarin door de hogere autoriteit *zelfs reeds* een beslissing was gegeven, waarbij straffen en strafredenen werden bevestigd, en de gestraften in deze beslissing hadden berust, de wijzigingen volkomen ten onrechte in hun straflijsten zijn aangebracht, zodat de gewijzigde strafredenen niet in stand kunnen blijven, en *de reeds in kracht van gewijsde gegane en dus buiten 's Hofs beoordeling vallende*, oorspronkelijke strafredenen weder in de straflijsten van klagers moeten worden gesteld;" enz. (Besch. H.M.G. 19 oktober 1926, M.R.T. XXII, blz. 299).

Ook in zijn beschikking van 24 september 1929 (M.R.T. XXV, blz. 328) besliste het H.M.G., toen na onderzoek bleek, dat een strafoplegger, *nadat de gestrafte zijn beklag had gedaan*, aan de omschrijving der strafreden nog had toegevoegd de woorden: „onder verzachtende omstandigheden”, dat deze strafoplegger *toen* niet meer bevoegd was tot het aanbrengen van wijzigingen in de strafreden.

7. Tenuitvoerlegging van straf.

De straf wordt tenuitvoer gelegd zodra mogelijk nadat zij is opgelegd (art. 55 W.Kr.)⁹⁾.

De commandant die een straf heeft opgelegd, behoort op de tenuitvoerlegging daarvan toezicht te houden.

Bij de landmacht plegen wachtcommandanten bretels, schoenveters, broekriemen, sokkenophouders van met streng arrest gestrafte militairen bij de inarreststelling in te nemen. Bij het openen van een cel zag ik meermalen een zeer onverzorgde (jonge) man met losse, ongepoetste, sloffende schoenen, omlaaghangende sokken, afzakkende broek, ongeschoren en met ongekamde (lange) haren. Tenue en uiterlijk lieten alles te wensen over en waren in strijd met de voorschriften, in het bijzonder met art. 1 en 25 R.Kr. Aldus gaat er m.i. weinig opvoedend effect uit van de opgelegde straf. Met het plegen van zelfmoord door een gestrafte, waarvoor wachtcommandanten bang waren, meen ik, dat het zo'n vaart niet zal lopen, en ik heb geen voorschrift kunnen vinden, waarin het innemen van bretels, broekriemen, schoenveters, sokkenophouders is geboden. De militaire arts behoort de met streng arrest gestrafte militairen spoedig te bezoeken evenals de veldprediker of aalmoezenier; de wachtcommandant moet voortdurend voor de gestraften zorgen en hen controleren.

De gestrafte behoort m.i. in het belang van de opvoedkundige werking van de straf gedurende het ondergaan van straf, in het bijzonder gedurende het ondergaan van vrijheidsstraffen bv. van streng arrest, er zeer verzorgd uit te zien, zowel naar kleding en schoeisel als naar uiterlijk voorkomen. Hij behoort zijn straf in een ordelijke en kraakzindelijke cel (arrestkamer) met dito meubilair en gereedschap e.d. te

⁹⁾ Zie ook: Besch. H.M.G. van 2 maart 1923, M.R.T. XVIII blz. 627;
Besch. H.M.G. van 17 mei 1955, M.R.T. XLVIII (1955) blz. 571.

ondergaan, alles onder toezicht van de wachtcommandant en door de gestrafte zelf in die staat te brengen en te houden. Men late de gestrafte in het bezit blijven van bretels, broekriemen, schoenveters en sokkenophouders.

DE OMSCHRIJVING DER STRAFREDEN.

8. **Krijgstuchtelijke vergrijpen zijn in één algemene formule in de wet omschreven** (art. 2 W.Kr., art. 15 R.Kr.).

Alvorens tot het omschrijven van de strafreden d.i. de omschrijving van het krijgstuchtelijk vergrijp over te gaan, moet de strafoplegger zich voor ogen houden wat een krijgstuchtelijk vergrijp is. *Krijgstuchtelijke vergrijpen* zijn alle niet in enige Strafwet omschreven handelingen en gedragingen van de militair, die onbestaanbaar zijn met de militaire tucht of orde. (art. 2, 1° W.Kr., art. 15 a R.Kr.) benevens een aantal feiten door een militair gepleegd, waartegen in de Strafwet reeds is voorzien, maar die onder bijzondere omstandigheden krijgstuchtelijk kunnen worden afgedaan. (art. 15 b R.Kr.).

De omschrijving van krijgstuchtelijke vergrijpen in de Wet op de Krijgstucht is *vaag*, in het bijzonder de daarin voorkomende uitdrukking: „*onbestaanbaar met de militaire tucht of orde*”. Daarom geeft het Reglement betreffende de Krijgstucht een algemene aanwijzing van datgene, wat „*onbestaanbaar is met de militaire tucht of orde*”. (art. 15 (2) R.Kr.).

Bij de beantwoording van de vraag of een handeling of gedraging van een militair al of niet bestaanbaar is met de militaire tucht of orde, zullen de algemene beginselen, de grondslagen van de krijgstucht, neergelegd in de artikelen 1 tot en met 14 van het Reglement betreffende de Krijgstucht, als leidraad moeten worden genomen.

De militaire verplichtingen zijn veelvuldig en veelsoortig; talloos zijn de minder belangrijke; de gedragingen, die in strijd zijn met de militaire verplichtingen, zijn onmogelijk alle tevoren te voorzien, veel minder nog in bijzonderheden te omschrijven; zij wijzigen zich naar stand, rang, betrekking, werkzaamheden, toestanden, tijden, gelegenheden, enz. Vooral ook bij tekortkomingen van ondergeschikt belang is de strafwaardigheid en de mate daarvan afhankelijk van de mate van onachtzaamheid of roekeloosheid, van het opzet of de halsstarrigheid, die zich bij de dader openbaarde en van de mogelijke, waarschijnlijke of zekere gevolgen van de daad.

Het samenstellen van een volledige lijst van disciplinaire vergrijpen is dan ook onuitvoerbaar. Zou men het willen beproeven, dan zou men er toch een algemene bepaling aan moeten toevoegen, waaronder de niet omschreven gevallen zouden vallen, m.a.w. een artikel, waarin de erkenning van het vruchteloze van de poging zou zijn gelegen, dat tevens de overbodigheid van de gehele voorafgaande lijst zou aantonen.

Onverminderd het hiervoren vermelde zijn in de artikelen 17—26 van het Reglement betreffende de Krijgstucht enkele verbods- en gebodsbepalingen opgenomen, waarvan de niet-nakoming onbestaanbaar is met de militaire tucht of orde.

In verband met het vorenstaande is in art. 2, 1° van de Wet op de

Krijgstucht dan ook in *algemene bewoordingen* aangegeven *het vereiste voor de strafbaarheid* van handelingen en gedragingen, die hun omschrijving niet in enige strafwet vinden.

9. De handelingen en gedragingen welke naar het gevoelen van de tot straffen bevoegde commandant onbestaanbaar zijn met de militaire tucht of orde behoren in de strafreden te worden vermeld.

Bij de bestraffing van krijgstuchtelijke vergrijpen kan niet worden volstaan met vermelding in de strafreden van de algemene bewoording van het slot van art. 2, 1° W.Kr., doch daarin behoren de handelingen en gedragingen, die worden geoordeeld onbestaanbaar te zijn met de militaire tucht of orde, nader te worden aangeduid.

De Commandant van Hr. Ms. pantserschip „Koningin Regentes” had in het laatst van januari of het begin van februari 1917 afwijzend beschikt op een verzoek, of het Dilettanten-muziekkorps van die bodem op een zaterdag en zondag mocht spelen in het gebouw van de bond van minder marine-personeel te Soerabaja; deze afwijzende beschikking berustte geheel of ten dele op de omstandigheid, dat bij dit muziekkorps korporaals waren, en deze onderofficieren niet in het genoemd bondsgebouw mochten komen.

Uit ontevredenheid over deze beslissing dienden de manschappen, dilettanten-muzikanten, een verzoek in om als zodanig ontslagen te worden, met uitzondering van 3 matrozen.

Toen wendde een matroos der 2de kl., ook dilettant-muzikant, uit ontevredenheid over deze beslissing pogingen aan deze 3 manschappen, die geen verzoek om ontslag hadden ingediend, over te halen ook een verzoek in te dienen om van verdere deelneming aan dat muziekkorps ontheven te worden.

Deze matroos wilde op zijn mede-schepelingen invloed uitoefenen, teneinde ook bij hen ontevredenheid te verwekken en hen te brengen tot een gedraging (het indienen van een verzoek om ontslag als dilettant-muzikant), die dan een uiting van die ontevredenheid of lijdelijk verzet tegen de beslissing van de commandant moest betekenen. (art. 20 R.Kr.)

Op grond hiervan was bovenomschreven handeling „onbestaanbaar met de instandhouding ener goede discipline en krijgstucht in de dienst ter zee” (thans onbestaanbaar met de militaire tucht of orde); de commandant strafte de matroos met 14 dagen streng arrest met om de andere dag vermindering van kost met de volgende strafreden: „Wegens handelingen, welke met de instandhouding ener goede discipline en krijgstucht in de dienst ter zee onbestaanbaar zijn”.

Bij de formulering van deze strafreden had de commandant moeten bedenken, dat deze omschrijving te vaag, te onbepaald was, en dat de handeling of gedraging, die onbestaanbaar was met de militaire tucht of orde daarin *niet* omschreven was.

Naar aanleiding van het door de matroos der 2de kl. ingediende beklag over de strafoplegging overwoog het H.M.G. o.m., dat in verband met de vage omschrijving van krijgstuchtelijke vergrijpen in de Wet bij

¹⁰⁾ Art. 2, 1° W.Kr. komt overeen met het op 1 januari 1923 vervallen art. 28 Reglement van Krijgstucht of Discipline voor het Krijgsvolk te Water.

de bestraffing van zodanige handelingen of gedragingen niet kon worden volstaan met de vermelding in de strafreden van de algemene bewoordingen van art. 28 van het Reglement van Krijgstucht of Discipline voor Krijgsvolk te Water (art. 2, 1° W.Kr.) ¹⁰⁾ *doch dat daarin de handelingen en gedragingen welke geoordeeld werden onbestaanbaar te zijn met de instandhouding ener goede krijgstucht, nader behoren te worden aangeduid*, ook in deze zaak, gelijk door het Hof reeds meermalen was beslist, en verbeterde de strafreden — onder handhaving van de opgelegde straf — zodat deze kwam te luiden:

„Handelingen gepleegd, welke met de instandhouding ener goede krijgstucht in de dienst ter zee onbestaanbaar zijn, door uit ontevredenheid over een beslissing van de commandant, dat het dilettanten-muziekkorps niet mocht spelen in het gebouw van de bond van minder marinepersoneel te Soerabaja, pogingen aan te wenden om 3 manschappen, dilettanten-muzikanten, over te halen een verzoek in te dienen om van verdere deelneming aan dat muziekkorps ontheven te worden”. (Besch. H.M.G. van 7 september 1917, M.R.T. XIII, blz. 184).

10. De feiten die in de strafreden worden vermeld, moeten vaststaan.

De feiten die een commandant in de strafreden vermeldt, leidt hij af — na ernstig, onpartijdig en onbevooroordeeld onderzoek — uit de inhoud van deugdelijke bewijsmiddelen. Deze feiten mag hij als *vaststaande* aannemen en daarvan bij de omschrijving van een krijgstuchtelijk vergrijp gebruik maken. Zolang de commandant niet volkomen overtuigd is van het vaststaan dier feiten, mag hij daarvan geen gebruik maken. En zolang de commandant niet volkomen overtuigd is, dat de verdachte daaraan schuldig is, mag hij hem geen straf opleggen. Afwijking van deze regelen is door geen enkele reden, welke ook, te rechtvaardigen. (Besch. H.M.G. van 10 april 1918, M.R.T. XIV, blz. 86).

Een kapitein had het commando over een compagnie ter sterkte van ongeveer 50 manschappen, die afkomstig waren van de (voorm.) Vrijwillige Landstorm, die niet hadden voldaan aan de eisen, gesteld voor het examen voor voorgeoefendheid. Zij verrichtten hun dienst met zeer weinig lust en pasten zich slecht aan; verscheidene, ten hoogste 8 à 9 manschappen meldden zich dagelijks ziek. Naar het oordeel van de militaire arts geschiedde dit ten onrechte of om zeer geringe redenen. Om dit tegen te gaan stelde de kapitein in uitzicht, dat hij geen bewegingsvrijheid zou verlenen aan hen, die zich ziek meldden. Het aantal manschappen, dat zich daarna ziek meldde, verminderde sterk. De kapitein gaf toe, dat hij tegen zijn minderen wel eens had gevloekt.

De regimentscommandant strafte de kapitein met 4 dagen streng arrest met de strafreden:

„Als compagniescommandant zijn gezag misbruikt, door de jonge dienstplichtigen bij zijn compagnie herhaaldelijk uit te vloeken en op andere wijze onaangenaam en onbillijk te bejegenen, waardoor de goede geest in zijne compagnie zodanig werd bedorven, dat onder de dienstplichtigen haat tegen hun kapitein en tegen de militairen dienst ontstond”.

De brigadecommandant verklaarde het deswege ingediende beklag gedeeltelijk gegrond, wijzigde de strafreden en verminderde de opge-

legde straf tot 2 dagen streng arrest. De gewijzigde strafreden luidde: „Als compagniescommandant zijn gezag misbruikt, door het in dienst bezigen van vloeken tegenover zijn minderen en het op willekeurige wijze inhouden van gunsten, waardoor de goede geest in zijne compagnie ernstig werd geschaad”.

Het H.M.G. hoorde naar aanleiding van het beklag in 2de instantie de kapitein, alsmede als getuigen de regimentscommandant en de brigadecommandant en als getuige onder ede een officier van de compagnie van de kapitein. Uit het onderzoek bleek, dat de kapitein in dienst wel eens vloeken had gebezigd tegen zijn ondergeschikten. Het bezigen van vloeken is op zichzelf een krijgstuchtelijk vergrijp. (art. 1a en 22a R.Kr., art. 2, 1° W.Kr.). Uit het onderzoek was echter *niet* komen vast te staan, dat de maatregel van de kapitein tot het in uitzicht stellen van het inhouden van bewegingsvrijheid aan hen, die zich ziek meldden — een bijzonder schadelijke invloed had gehad op de geest in zijn compagnie, en op deze maatregel paste niet de omschrijving in de strafreden: „het op *willekeurige* wijze inhouden van gunsten”.

Het H.M.G. verklaarde op grond daarvan het beklag gedeeltelijk gegrond en bepaalde, dat de strafreden zou luiden: „Het in dienst wel eens bezigen van vloeken”. Het Hof verminderde de straf tot 2 dagen licht arrest, welke straf werd geacht te zijn ondergaan door de reeds ten uitvoer gelegde straf van 2 dagen streng arrest (Besch. H.M.G. van 1 februari 1927, M.R.T. XXII, blz. 573) ¹¹⁾.

Een luitenant ter zee der 2de kl. had als officier van de wacht aan boord van een oorlogsbodem bij een vlaggenparade de vlag te vroeg doen hijsen, waarop zijn commandant de vlag weer deed neerhalen om haar even daarna, maar toen reeds te laat, opnieuw te doen hijsen. Daarbij had de luitenant ter zee bij de commandant de schijn gewekt van te glimlachen. De commandant strafte deze officier deswege met 2 dagen licht arrest met de strafreden:

„Zijn dienst als officier van de wacht niet naar behoren verricht en toen hij daarover van zijn Commandant een opmerking kreeg, zijn gelaatsuitdrukking niet in de plooi gehouden, *waardoor hij de schijn wekte van te glimlachen*”.

Een vraag, die naar aanleiding van deze strafreden rijst is: heeft de luitenant ter zee geglimlacht ja of nee? Op de schijn alleen mag een commandant niet straffen. De commandant had deze vraag behoren op te lossen; nu hij dit niet kon, nu er twijfel bij hem bestond, had hij dit feit als onbewezen behoren te laten rusten, gedachtig aan de regel, dat in geval van twijfel die twijfel ten gunste van de verdachte behoort te komen.

Het daarop door de luitenant ter zee ingediende beklag werd in eerste instantie ongegrond verklaard.

Het H.M.G., eindbeslissing nemend op het beklag in 2de instantie, overwoog om „... dat — al moge klager bij zijn Commandant de schijn hebben gewekt van te glimlachen — na het gehouden getuigenverhoor aannemelijk is geworden dat klager's gelaatsuitdrukking niet is geweest een manifestatie van onverschilligheid of van leedvermaak over het gevolg van het ingrijpen door zijn Commandant”. Het Hof

¹¹⁾ Zie ook Besch. H.M.G. van 5 oktober 1937, M.R.T. XXXIII, blz. 612.

achtte niettemin de opgelegde straf van 2 dagen licht arrest niet te zwaar en in goede verhouding te staan tot de ernst van het feit, dat klager zijn dienst als officier van de wacht niet naar behoren had verricht, door bij de vlaggenparade de vlag te vroeg te doen hijsen, verklaarde het beklag gedeeltelijk gegrond en wijzigde de omschrijving der strafreden, zodat deze kwam te luiden:

„Zijn dienst als officier van de wacht niet naar behoren verricht (De vlag bij vlaggenparade even te vroeg doen hijsen). (Besch. H.M.G. van 14 juli 1933, M.R.T. XXIX, blz. 543).

De strafreden „Zijn dienst als officier van de wacht niet naar behoren verricht” is vaag. Welke dienst had deze luitenant ter zee als officier van de wacht niet naar behoren verricht? Het Hof was zich dit blijkbaar ook bewust en voegde er ter verduidelijking tussen haakjes aan toe: „De vlag bij vlaggenparade even te vroeg doen hijsen”. M.i. zou de volgende omschrijving der strafreden beter zijn geweest: „Als officier van de wacht bij een vlaggenparade de vlag even te vroeg doen hijsen”.¹²⁾

11. De feiten moeten objectief in de strafreden worden omschreven; officiële benamingen behoren daarin te worden gebezigd.

Een strafreden is de officiële constatering (omschrijving) door een commandant van een door een onderhebbend militair gepleegde onkrijgstuchtelijke handeling of gedraging. De commandant behoort daarin de feiten objectief weer te geven en officiële of gebruikelijke benamingen en aanduidingen te bezigen.

Een dpl. wachtmeester van het wapen der cavalerie, in uniform gekleed, bood op 3 verschillende dagen omstreeks eind maart 1923 in het openbaar het blad „De Strijdkreet”, orgaan van het Leger des Heils, ten verkoop aan. Zijn eskadronscommandant strafte hem deswege met 4 dagen licht arrest, waarbij de strafreden luidde:

„Wegens het in strijd met de waardigheid van de militaire stand in het openbaar te koop aanbieden van het blaadje: „De Strijdkreet”. Terloops merk ik op, dat deze omschrijving van het krijgstuchtelijk vergrijp geen goed Nederlands is. Elke straf wordt nl. „wegens” een krijgstuchtelijk vergrijp opgelegd.

Nadat het beklag door de regimentscommandant ongegrond was verklaard, diende de wachtmeester zijn beklag in bij het H.M.G. Het Hof overwoog o.m.:

„Overwegende dat klager ter terechtzitting van het Hof heeft aangevoerd, dat het weliswaar een enigszins vreemde indruk verwekt, een wachtmeester van het Wapen der Cavalerie in uniform gekleed in het openbaar te zien colporteren met het blad „De Strijdkreet”, doch dat hij, klager, nooit gewaarschuwd is en vermeent zich niet te hebben schuldig gemaakt aan een vergrijp tegen de krijgstucht; Overwegende te dien aanzien, dat aan klager het ten verkoop aanbieden van genoemd orgaan van het Leger des Heils niet geoorloofd is, zolang hij in werkelijke dienst was, en dat hij door te handelen, zoals hij deed, zich heeft schuldig gemaakt aan een gedraging onverenigbaar met de militaire orde, als bedoeld in artikel 2, 1° der Wet op de Krijgstucht”, enz.

¹²⁾ Zie ook Besch. H.M.G. van 25 september 1928, M.R.T. XXV, blz. 137.

Het Hof overwoog verder: „Overwegende dat de strafreden niet in stand kan blijven, vermits daaruit niet blijkt, dat klager ten tijde, dat hij het blad ten verkoop aanbod, gekleed was in uniform en evenmin, dat het blad was het orgaan van het Leger des Heils, *welke beide omstandigheden, zowel voor het vaststellen van de straf, als voor een juiste beoordeling van klager's straflijst, van belang zijn*”.

Tenslotte overwoog het Hof nog, dat de opgelegde straf, alle omstandigheden in aanmerking genomen, te zwaar was en dat klager met de straf van berisping voldoende zou zijn gecorrigeerd. Het Hof verklaarde het beklag gedeeltelijk gegrond en veranderde de opgelegde straf in die van berisping en wijzigde de strafreden, zodat deze kwam te luiden:

„In uniform gekleed, in het openbaar het blad „De Strijdkreet”, orgaan van het Leger des Heils, ten verkoop aangeboden”. (Besch. H.M.G. van 15 juni 1923, M.R.T. XIX, blz. 92).

12. De feiten moeten nauwkeurig en duidelijk verstaanbaar in de strafreden worden omschreven.

Het behoeft geen betoog, dat de omschrijving van een krijgstuchtelijk vergriep vóór alles nauwkeurig en duidelijk verstaanbaar moet zijn. De straflijst toch wordt bij de beoordeling van een militair steeds geraadpleegd, alsmede bij het bepalen van soort en mate van op te leggen straf.

Op de dagwacht van 26 juni 1938 had een matroos der 1ste kl. de wacht als seiner aan boord van Hr. Ms. „Sumatra”, varende in de Rode Zee. Toen het 's ochtends al licht begon te worden, doch nog vóór het tijdstip van zonsopkomst, kwam een tegenliggend Engels koopvaardij-schip in zicht, dat snel naderde. Toen het schip op nagenoeg 6 streken was gekomen, gaf de officier van de wacht aan de chef-seiner *de order* de vlag te doen hijsen *onder mededeling, dat er haast bij was*. De chef-seiner wierp onmiddellijk daarna een Nederlandse vlag van het seindek naar beneden, die door een matroos werd opgevangen, die direct hierop de vlag overreikte aan de matroos der 1ste kl., seiner van de wacht, met de mededeling: „gauw aanslaan, want die schuit salueert”. (Deze matroos had al enige tijd te voren het snel naderende en aan bakboord passerende koopvaardij-schip opgemerkt). In plaats van zijn opdracht *in de looppas* uit te voeren, liep de matroos der 1ste kl. *over enige afstand in de gewone pas*. Het koopvaardij-schip, dat bij het voorbijvaren salueerde, was Hr. Ms. „Sumatra” reeds geheel gepasseerd, toen de vlag was voorgehesen en het (fluit)signaal tot het beantwoorden van het saluut werd gegeven.

De Commandant van Hr. Ms. „Sumatra” strafte de matroos der 1ste kl. met 2 dagen strafdienst gedurende 1½ uur per dag terzake van: „Als seiner van de wacht een hem gegeven *opdracht* niet snel genoeg uitgevoerd”.

De Commandant der Marine te Willemsoord beschikkende op het beklag van de matroos der 1ste kl. overwoog o.m.: „dat het uitvoeren van een *opdracht waarvan bekend is, dat er haast bij is*, door de militair met de grootst mogelijke snelheid behoort te geschieden;

dat het in het onderhavige geval dan ook niet toelaatbaar geacht kan worden, dat klager bij de uitvoering van zijn spoedopdracht gedurende korte tijd in de gewone pas liep"; enz.

Op grond van deze overwegingen verklaarde de Commandant der Marine te Willemsoord het beklag ongegrond, overwegende: dat klager terecht was gestraft; dat de opgelegde straf, mede gelet op de persoonlijkheid van klager, in goede verhouding stond tot de aard en de ernst van het gepleegde verzuim; dat echter *in de omschrijving der strafreden diende tot uiting te komen, dat de opdracht een spoéd-opdracht was*, en wijzigde de omschrijving der strafreden in: „Als seiner van de wacht een hem gegeven *spoedopdracht* niet snel genoeg uitgevoerd". (Besch. Commandant der Marine te Willemsoord van 28 april 1939, M.R.T. XXXV, blz. 195).

Een sergeant der militaire politie, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, verrichtte in de vroege morgen van 16 februari 1925 met een soldaat der militaire politie grensbewakings-patrouilledienst op ongeveer 1000 meter van de Nederlands-Duitse grens. Hij had o.m. tot taak om het overschrijden van de grens door vreemdelingen, die niet aan bepaalde eisen voldeden, alsmede de invoer van goederen als wapenen, munitie en cocaïne tegen te gaan. Deze sergeant was slap opgetreden tegen de bestuurder van een personenauto, die hij uit de richting van de grens zag aankomen, en die hem op zijn teken om halt te houden, voorbij was gereden.

De Compagniescommandant strafte hem deswege met 8 dagen licht arrest met de strafreden:

„Als commandant ener grenspatrouille op ongeveer een kilometer van de grens slap opgetreden tegen de bestuurder van een automobiel, die hij in de ochtendschemering uit de richting van de grens zag naderen, toen dfe bestuurder niet voldeed aan het duidelijk waarneembare sein tot halt houden”.

De Commandant van het Korps Politietroepen verklaarde het beklag van deze sergeant ongegrond.

Het H.M.G. beschikkende op het beklag in 2de instantie, overwoog o.m., dat het optreden van de sergeant op 16 februari 1925 terecht als slap was aangemerkt; *dat in de strafreden*, die overigens in hoofdzaak het gepleegde vergrijp tegen de krijgstucht met juistheid omschrijft, *alsnog tot uitdrukking behoort te komen*, dat aan de sergeant-commandant van de grenspatrouille *bijzonderlijk was opgedragen het beletten van het overschrijden van de grens door vreemdelingen, die niet aan bepaalde eisen voldoen, alsmede het invoeren van goederen als wapenen, munitie en cocaïne*.

De enkele vermelding in de strafreden van de woorden: „commandant ener grenspatrouille” was te vaag. *Opneming van de bijzondere opdracht in de strafreden zou het slappe optreden van de sergeant, het krijgstuchtelijk vergrijp, veel duidelijker doen uitkomen*.

Eindbeslissing nemende op het beklag, verklaarde het Hof dat beklag ongegrond, handhaafde de opgelegde straf en wijzigde de strafreden, zodat deze kwam te luiden:

„Als commandant ener grenspatrouille en bijzonderlijk opdracht hebbende het overschrijden van de grens door vreemdelingen, die niet

aan bepaalde eisen voldoen, alsmede het invoeren van goederen als wapenen, munitie en cocaïne, te beletten, op ongeveer één kilometer van de grens slap opgetreden tegen de bestuurder van een automobiel, die hij in de ochtendschemering uit de richting van de grens zag naderen, toen die bestuurder niet voldeed aan het duidelijk waarneembare sein tot halt houden". (Besch. H.M.G. van 1 mei 1925, M.R.T. XXI, blz. 74).

In de vroege avond van 3 juni 1953 kwam de dpl. soldaat X op de openbare weg te Valkenburg (L.), lopende met beide handen in de zakken, een meisje tegen. Hij ging niet voor haar op zij, doch is achteruitlopend teruggelopen, terwijl hij vervolgens een hand — of beide handen — op de schouder(s) legde van het meisje. Dit meisje kon haar weg niet vrij vervolgen dan nadat zij enkele passen op zij had gemaakt. Vervolgens nam de soldaat zijn baret voor haar af en liet haar verder met rust.

Later op de avond omstreeks 22.00 uur begaf soldaat X zich met een groepje — waaronder enkele zich luidruchtig gedragende — soldaten van Valkenburg over de Dalemse weg naar zijn bivak te Sibbe. Soldaat X gedroeg zich toen niet luidruchtig.

De opperwachtmeester-instructeur Mout, die zich in gezelschap van de opperwachtmeesters-instructeur Van Hoof, Van de Leeuw en Kluin eveneens naar het bivak te Sibbe begaf, waarschuwde, in verband met dit wanordelijk gedrag, het groepje soldaten zich behoorlijk te gedragen. Daarop vervolgden de opperwachtmeesters en, op enkele meters achter hen, de soldaten, hun weg, totdat enkele ogenblikken later de opperwachtmeester Van Hoof, in de mening verkerend, dat de soldaat X achter zijn rug de woorden uitte: „Ja, die jongens zijn hoog geworden” terugging, en aan soldaat X zeide, dat deze zijn mond moest houden, en niet op deze manier over zijn meerdere moest spreken, en dat hij vervolgens de soldaat X opdracht gaf zich onmiddellijk naar het bivak te begeven, zich bij de wachtcommandant te melden en in de wacht op hem, opperwachtmeester Van Hoof, te wachten.

Soldaat X vroeg toen op uitdagende toon met de handen in de zijde: „Waarom?” en „Wat heb ik gedaan?” en maakte geen aanstalten om de hem gegeven opdracht uit te voeren.

Hierna gaf de opperwachtmeester Van Hoof aan soldaat X de opdracht om voor hem uit te lopen, hetgeen soldaat X eveneens weigerde.

Vervolgens droeg de opperwachtmeester Mout, als oudste der aanwezige onderofficieren, soldaat X op de onderofficieren te volgen, waarop soldaat X tenslotte, nadat zijn kameraden Voorhorst en Van der Ploeg invloed op hem hadden uitgeoefend om rustig mee te gaan naar de wacht, met beide handen in de zak gestoken, achter hen aan bleef slenteren.

Bij de wacht aangekomen moest de opperwachtmeester Van Hoof soldaat X nogmaals opdragen om naar binnen te gaan, aan welke opdracht soldaat X gevolg gaf, nadat zijn kameraden het hem hadden aangeraden en nadat hij bij het binnengaan van de wacht had gezegd: „Je lijkt hier wel een hond, die ze zijn hok injagen”.

De Commandant (C.O.) van soldaat X strafte deze met plaatsing in een tuchtklasse voor de tijd van 3 maanden wegens:

„Blijk gegeven ongevoelig te zijn voor vermaningen en verschillende

opgelegde krijgstuuchtelijke straffen; zich thans wederom schuldig gemaakt aan ondisciplinair optreden door tijdens een meerdaagse oefening toen door een viertal opperwachtmeesters aanmerking werd gemaakt op het zeer luidruchtig gedrag in het openbaar van een groep militairen, uit deze groep naar voren gekomen en op uitdagende toon hierover toelichting gevraagd.

Toen daarna de orde was hersteld, tegen een paar andere soldaten, hoorbaar voor de opperwachtmeesters, de opmerking gemaakt: „Ja, die jongens zijn hoog geworden”. Toen hem hierop werd gelast mee te gaan naar de wachtcommandant een weerspannige houding aangenomen door slechts schoorvoetend en eerst na aandringen van andere soldaten hieraan gevolg te geven, waarbij door hem de opmerking werd gemaakt: „Je lijkt wel een hond, die ze zijn hok injagen”.

Tevens een jongedame lastig gevallen en, door haar bij de schoudera te grijpen, haar belet haar weg te vervolgen”.¹³⁾

De zinsnede in de omschrijving der strafreden: „Blijk gegeven on gevoelig te zijn voor vermaningen en verschillende opgelegde krijgstuuchtelijke straffen; zich thans wederom schuldig gemaakt aan” behoort daarin te worden geschrapt, omdat deze zinsnede een beschouwing in houdt en een motivering waarom de strafoplegger tot het opleggen van de plaatsing in een tuchtclassse heeft besloten, doch welke beschouwing en motivering geen deel uitmaken van de ómschrijving van de onkrijgstuuchtelijke gedragingen van soldaat X in de avond van 3 juni 1953. De vermelde omstandigheden waren wél van belang voor de bepaling van de straf (maat), maar niet voor de omschrijving van de vergrijpen in de avond van 3 juni 1953 door soldaat X gepleegd.

Ook de woorden „tijdens een meerdaagse oefening” zijn in de omschrijving van de onkrijgstuuchtelijke gedragingen niet terzake dienende; de omstandigheid dat deze feiten tijdens een meerdaagse oefening plaats vonden, is voor de ómschrijving van deze gedragingen niet van belang; misschien is deze omstandigheid van belang voor de bepaling van de straf (maat), doch deze behoort niet in de omschrijving van het vergrijp te worden vermeld.

De kwalificerende woorden: „een weerspannige houding aangenomen” zijn niet nauwkeurig gekozen. Juridisch duidt een weerspannige houding veeleer op „verzet”, op het bieden van een actieve tegenstand; hier was sprake van een passieve houding, een weigerachtige, een onwillige houding.

Ook overigens is deze strafreden weinig nauwgezet geformuleerd. Niet 4 opperwachtmeesters hebben aanmerkingen gemaakt, zoals men in de strafreden leest, maar 2. Evenmin blijkt uit de feiten, dat het gedrag „zeer” luidruchtig is geweest, noch blijkt daaruit dat de „groep” militairen luidruchtig is geweest; slechts enkele militairen hebben zich luidruchtig gedragen, waartoe de soldaat X niet behoorde.

Het lastig vallen van het meisje, dat chronologisch aan het begin der strafreden had behoren te zijn vermeld, is ernstiger omschreven dan de feiten uitwijzen; het maakt enig verschil of men een meisje

¹³⁾ Over deze zaak is geen advies ingewonnen van de A.-M.; indien dit wel het geval was geweest zou onder de strafreden een aantekening als bedoeld in punt 4.11 van de Beschikking straflijsten zijn vermeld.

„bij de schouders grijpt” of dat men een hand of beide handen — op haar schouder(s) legt, zodat zij dan enkele passen op zij moet maken om haar weg te kunnen vervolgen.

De Artilleriecommandant van het 1ste Legerkorps bij wie soldaat X zich had beklaagd, handhaafde na onderzoek de opgelegde straf, doch wijzigde de omschrijving der strafreden, zodat deze kwam te luiden:

„Blijk gegeven ongevoelig te zijn voor vermaningen en verschillende opgelegde krijgstuchtelijke straffen; zich thans wederom schuldig gemaakt aan onkrijgstuchtelijk optreden door tijdens een meerdaagse oefening, deel te nemen aan wanordelijk gedrag in het openbaar.

Na door een *viertal* opperwachtmeesters opmerzaam te zijn gemaakt op het onjuiste gedrag, uit een groep militairen naar voren gekomen en een onkrijgstuchtelijke houding tegenover deze opperwachtmeesters aangenomen.

Een bevel van een opperwachtmeester om zich naar het bivak te begeven en zich aldaar bij de wachtcommandant te melden eerst na aandringen van andere soldaten, *op onvoldoende wijze* opgevolgd”.

De opmerkingen over de oorspronkelijke strafreden gemaakt, gelden ook voor deze gewijzigde strafreden; deze laatste is echter nog onnauwkeuriger dan de oorspronkelijke. De woorden „een bevel... op onvoldoende wijze opgevolgd” zijn onnauwkeurig en behoren op grond van de feiten te worden vervangen door: „een bevel eerst na herhaalde aanmaningen opgevolgd”. Voorts heeft de beklagbeschikker het ongepaste gedrag van soldaat X tegenover het meisje ten onrechte genegeerd.

Het H.M.G. d.d. 25 augustus 1953 beschikkende op het beklag in 2de instantie van soldaat X, verklaarde diens beklag gedeeltelijk gegrond, wijzigde de opgelegde straf van 3 maanden plaatsing in een tuchtklasse in die van 14 dagen streng arrest, welke straf geacht werd te zijn tenuitvoergelegd door het door soldaat X ondergane voorlopig arrest, ondergaan als streng arrest van 12 juni 1953—8 juli 1953 en sedertdien ondergaan als voorlopig licht arrest (zie art. 20 en 64 W.Kr.) en wijzigde de strafreden, zodat deze kwam te luiden:

„Onbehoorlijk gedrag op de openbare weg door een meisje te beletten haar weg te vervolgen.

Een onkrijgstuchtelijke houding aangenomen tegenover een opperwachtmeester, die op de openbare weg een groep militairen opmerzaam maakte op wanordelijk gedrag waaraan de gestrafte zelf geen deel had genomen. Eerst na herhaalde aanmaning een bevel van een opperwachtmeester opgevolgd om zich naar het bivak te begeven en zich aldaar bij de wachtmeester te melden. Naar aanleiding van dit bevel de opmerking gemaakt: „Je lijkt hier wel een hond die ze zijn hok injagen”.

In deze strafreden had in plaats van „het bivak” moeten staan „zijn bivak”; er was nog niet eerder van een bivak sprake geweest. (Besch. H.M.G. van 25 augustus 1953, M.R.T. XLVII (1954), blz. 204)¹⁴⁾

Een commandant strafte een tamboer met 8 dagen verzwaard arrest met de strafreden:

¹⁴⁾ Zie voorts Besch. H.M.G. van 24 mei 1918, M.R.T. XIV blz. 170; Besch. H.M.G. van 3 december 1918, M.R.T. XIV blz. 398; Besch. H.M.G. van 2 augustus 1938, M.R.T. XXXIV blz. 201.

„Zich in het bijzijn van meerderen uitgelaten een kat mishandeld te hebben, welke mishandeling hij bij onderzoek echter ontkende”.

De korpscommandant van de strafopvolger nam op grond van art. 50, 70 W.Kr., art. 27 R.Kr. de behandeling van deze zaak over. Deze commandant was overtuigd, dat de tamboer de mishandeling had gepleegd, hoewel er geen enkele getuigenis aan het licht was gekomen, dat de tamboer de bedoelde mishandeling zou hebben bedreven. De korpscommandant deed de oorspronkelijke strafoplegging teniet en strafte de tamboer met 14 dagen streng arrest met om de andere dag vermindering van kost, terzake van:

„Zich in het bijzijn van meerderen uitgelaten een kat mishandeld te hebben *hetgeen* hij echter bij het onderzoek ontkende”.

Déze strafreden is *niet duidelijk verstaanbaar*. Het woord „hetgeen” in deze omschrijving kon betrekking hebben zowel op het ontkennen van de mishandeling van de kat als op de uitlating.

Uit het onderzoek door het H.M.G. naar aanleiding van het door de tamboer ingediende beklag bleek, dat de tamboer, zittende op het privaat, had gehoord, dat er een kat, toebehorende aan de adjudant-onderofficier, was gevonden met een knijper op zijn staart. Hij had dit leuk gevonden en zich op de kamer door hem, en andere korporaals en soldaten bewoond, uitgelaten, dit te hebben gedaan. De tamboer erkende bij het onderzoek het te hebben doen voorkomen, alsof hij de kat de knijper op de staart had gezet, maar verklaarde tevens dat dit een onwaarheid was, waaraan hij zich schuldig maakte om de lachlust zijner kameraden op te wekken, maar dat hij het feit niet had gepleegd.

Het zich in het bijzijn van anderen beroemen op een daad welke elk beschaafd mens streng afkeurt, is aldus het Hof, een onwaardige handeling, zelfs wanneer men die daad niet heeft bedreven, welke in de kazerne niet mag worden geduld, als zijnde niet overeen te brengen met de instandhouding ener goede krijgstucht.

Wegens de onduidelijkheid van het woord „hetgeen” in de strafreden wijzigde het Hof deze in:

„Zich in het bijzijn van meerdere personen uitgelaten een kat te hebben mishandeld, welke mishandeling hij bij het onderzoek echter ontkende”, terwijl het Hof de straf wijzigde in 8 dagen verzwaard arrest. (Besch. H.M.G. van 25 september 1906, M.R.T. IV blz. 36).

Deze formulering der strafreden was m.i. ook niet geslaagd. De zinsnede „welke mishandeling hij bij het onderzoek echter ontkende” behoort om tweeërlei reden niet in de omschrijving der strafreden thuis. De ontkenning van de tamboer is een verklaring van een verdachte (tamboer) en dus een bewijsmiddel; als zodanig behoort deze geen bestanddeel te zijn van de omschrijving van het krijgstuchtelijk vergrijp. Bovendien is de opneming der ontkenning niet terzake dienende, omdat de mishandeling, ondanks de ontkenning van de tamboer, toch wel door deze kan zijn gepleegd blijkende bv. uit getuigenverklaringen.

De strafreden had m.i. behoren te luiden:

„Wetende, dat hij geen kat had mishandeld, zich in het bijzijn van meerdere personen uitgelaten een kat te hebben mishandeld”.

13. De strafreden behoort in goed Nederlands te worden opgesteld.

Bij het doorlezen van straflijsten komt men meermalen omschrij-

vingen van strafredenen tegen die niet in goed Nederlands zijn gesteld. De oorzaak daarvan is meestal gelegen in onvoldoende vooropleiding, onvoldoende militaire vorming en ervaring (jeugdige commandanten), gejaagdheid bij de formulering als gevolg van drukke werkzaamheden, onvoldoende toezicht e.d.

Een commandant behoort zich de nodige tijd te gunnen voor het omschrijven van een strafreden, die in goed Nederlands dient te worden opgesteld. Indien hij niet zeker is van zijn zaak dient hij bij oudere collega's of meerderen te rade te gaan.

Een dpl. soldaat stond als schildwacht op post. Op een gegeven ogenblik liepen hem 2 dienstplichtigen voorbij, die de kraag van hun tuniek los hadden. De schildwacht hield deze soldaten staande en knoopte met hen een gesprek aan. Een op dat ogenblik voorbijkomende sergeant constateerde, dat de schildwacht niet correct optrad, omdat hij midden op de straatweg met 2 soldaten, die de kraag van hun tuniek los hadden, stond te praten, en maande de schildwacht aan correcter op te treden. Toen de sergeant wegging, lachte de schildwacht hem achter zijn rug uit.

De schildwacht werd wegens dit onkrijgstuchtelijk gedrag gestraft. De omschrijving der strafreden luidde:

„Vlak na een opmerking van een sergeant zodanig tegen een paar kameraden gelachen, dat het de indruk maakte, dat hij de sergeant uitlachte”.

Deze strafreden is niet in goed Nederlands gesteld. Men spreekt niet van vlak na een opmerking. Aanmerking is juister dan opmerking. Opmerken is gadeslaan, waarnemen; aanmerken is iets afkeurends zeggen, een bedenking opperen.

De zinsnede: „zodanig tegen een paar kameraden gelachen, dat het de indruk maakte, dat hij de sergeant uitlachte” duidt op een vermoeden, op twijfel bij de strafoplegger, die er niet zeker van is of de schildwacht de sergeant heeft uitgelachen. Deze twijfel had ten gunste van de gestrafte behoren te komen. Indien de strafoplegger overtuigd was geweest, dat de schildwacht de sergeant had uitgelachen, had hij dit ronduit in de strafreden behoren te vermelden.

Tenslotte was in de strafreden niet vermeld dat de gestrafte, terwijl hij als schildwacht optrad (verzwarende omstandigheid) de sergeant had uitgelachen.

Het H.M.G. in 2de instantie over het beklag oordelende, wijzigde na onderzoek de strafreden, zodat deze kwam te luiden:

„Als schildwacht onmiddellijk na het bekomen van een aanmerking van een sergeant over de wijze, waarop hij zijn dienst als zodanig vervulde, tegenover een tweetal kameraden die sergeant achter diens rug uitgelachen”. (Besch. H.M.G. van 6 okt. 1933, M.R.T. XXX (1934/35), blz. 43).

De Commandant van het 4de Regiment Huzaren strafte een luitenant-paardenarts der 2de kl. met 4 dagen streng arrest terzake van: „Wederom zeer onvoldoende zorg voor een ernstig ziek paard”. In deze omschrijving ontbreekt het werkwoord.¹⁵⁾

¹⁵⁾ Het werkwoord ontbreekt eveneens in de strafreden aangehaald in de beschikking H.M.G. van 15 januari 1915, waarbij het Hof een beklag van een matroos ongegrond verklaarde. Deze matroos was door zijn commandant gestraft met 2 dagen streng arrest met vermindering van kost terzake van: „Onwillig bij het roeien”. (M.R.T. XI blz. 176). Bedoeld en juister is m.i.: „Onwillig geweest bij het roeien”.

Naar aanleiding van het door de luitenant-paardenarts ingediende beklag overwoog het H.M.G., gehoord de strafoplegger en de Directeur van 's Rijks Veeartsenijschool als deskundige, dat de luitenant-paardenarts diverse nalatigheden bij de behandeling van het zieke paard had begaan, die moesten worden toegeschreven aan te weinig ijver in zijn dienst; dat deze officier ook *rééds vroeger voor grote nalatigheid in zijn dienst was gestraft*, dat in verband daarmee de strafreden enige wijziging behoefde, en wijzigde deze in:

„Wederom te weinig ijver betoond bij de behandeling van een ziek paard”. (Besch. H.M.G. van 16 oktober 1914, M.R.T. X, blz. 589).

Gezien vorenstaande overweging zou het m.i. juist zijn geweest, indien de strafreden had geluid:

„Te weinig dienstijver betoond bij de behandeling van een ziek paard. (1ste herhaling)”.

14. De omschrijving der strafreden moet niet te uitvoerig worden geformuleerd; naar beknoptheid dient te worden gestreefd.

De onkrijgstuchtelijke handeling of gedraging moet zakelijk worden omschreven. Zakelijkheid in acht te nemen bij de formulering der strafreden mag echter niet gaan ten koste van een juiste omschrijving van de kenmerken van het krijgstuchtelijke vergrijp of het vergrijpencomplex. Vereist de omschrijving van het feit of het feitencomplex meer uitvoerigheid, dan behoort de strafreden ook uitvoeriger te worden geformuleerd.

Een sprekend voorbeeld van een *te* uitvoerige omschrijving van een strafreden is die welke een bataljonscommandant formuleerde, toen hij een onderhebbende kapitein-compagniescommandant strafte met 8 dagen streng arrest terzake van: „Als compagniescommandant zeer onoordeelkundig opgetreden tegenover de onderofficieren zijner compagnie door dezen, volgens getuigenverklaringen, in het onderzoek afgelegd, die door hem gedeeltelijk worden ontkend, aan te zeggen, dat *zij alleen* hoog zouden staan aangeschreven of gunsten verlangen, die zich onthielden van rapporten te maken; twee jonge dienstplichtige sergeanten die beiden, de een vroeger de andere thans, een zeer gegrond rapport hadden gemaakt betreffende zeer indisciplinaire handelingen van twee dienstplichtige soldaten tegenover hen gepleegd, hierover zijn afkeuring te kennen te geven; de dienstplichtige sergeant hierbedoeld die thans rapport had gemaakt, volgens de verklaring van ooggetuigen, te verwijten, dat hij de schuld droeg dat de soldaat in kwestie gestraft werd en hij als 't ware tot insubordinatie had uitgelokt, door hem, in zijn vrije tijd, voor dienst te commanderen, welke zeer onrechtvaardige bewering, op een opgewonden en driftige toon geuit onder het meermalen bezigen van de uitdrukking „verdomme”, gepaard gaande met het, volgens ooggetuigen, met de vuist slaan op de tafel, die sergeant aanleiding gaf zich over die bejegening bezwaard te gevoelen.

Verder hoogst oneerbiedig gedrag tegenover zijn bataljonscommandant door dezen bij het schriftelijk beantwoorden van een vraag het onderzoek betreffende, andermaal op te merken, dat door die hoofdofficier een straf verzaagd was, zonder hem als compagniescommandant hierin te horen en zulks niettegenstaande hij enige dagen tevoren van

zijn bataljonscommandant over een dergelijk indisciplinair optreden, een zeer ernstige berisping had ontvangen”.

In hoger beroep naar aanleiding van het beklag van de kapitein overwoog het H.M.G., dat de kapitein terzake van de verschillende redenen voor de straf opgegeven, terecht was gestraft, maar dat de opgelegde straf te zwaar was, ook met het oog op de omstandigheid, dat de kapitein 15 jaren als officier had gediend zonder ooit te zijn gestraft; en bepaalde dat de opgelegde straf zou worden vervangen door 8 dagen licht arrest.

Voorts besliste het Hof, dat de strafreden moest worden gewijzigd in: „Als compagniescommandant onoordeelkundig opgetreden tegenover de onderofficieren zijner compagnie; het gezag van twee jonge dienstplichtige sergeanten niet naar behoren gesteund; hen bovendien op onbillijke en grove wijze bejegend; zich oneerbiedig gedragen tegenover zijn bataljonscommandant”.

(Disp. H.M.G. van 18 mei 1906, M.R.T. II, blz. 384).

Bij vergelijking van de strafreden die door de bataljonscommandant was geformuleerd en die welke door het Hof was omschreven, blijkt, dat beide dezelfde feiten weergeven; de bataljonscommandant heeft deze feiten echter *tè* uitvoerig, motiverend, beschouwend en verwijzend naar bewijsmiddelen, geformuleerd, het Hof heeft de feiten daarentegen meer kwalificerend omschreven, welke wijze van omschrijven vager is. Waarin bestond het onoordeelkundig optreden, de oneerbiedigheid en de grove bejegening?

Waar de grens ligt tussen *tè* uitvoerig en zakelijk is moeilijk te zeggen. Zo bevestigde het H.M.G. een strafoplegging aan een sergeant, die zich in de cantine van de manschappen tegen één hunner en ten aanhore van alle aanwezigen zeer onkrijgstuchtelijk had uitgelaten over het brengen van de militaire groet door de mindere aan de meerdere De Garnizoenscommandant te Rotterdam had deze sergeant deswege gestraft met verlaging tot in de laagste klasse terzake van de volgende uitvoerige, doch zakelijke en duidelijke omschrijving der strafreden:

„Zich zeer onkrijgstuchtelijk gedragen en de tucht en het gezag op ergerlijke wijze ondermijnd, door in de cantine der manschappen te Leiden (zijn vorig garnizoen) tegen één hunner en ten aanhore van alle andere aanwezigen te verkondigen, dat te Rotterdam zelden of nooit door een dienstplichtige de militaire groet wordt gebracht voor een sergeant of voor een officier en dat diegenen die zulks wel doen boerenpummels moeten zijn, voorts door te verklaren, dat hij niet wist wat te zien toen hij bij aankomst te Leiden door elke mindere militair werd gesalueerd en door tenslotte aan een sergeant die hem te kennen gaf, dat zulke uitlatingen geen pas hadden, toe te voegen, dat hij wat revolutionair was en een pest had aan het groeten”. (Besch. H.M.G. van 7 februari 1917, M.R.T. XIII, blz. 179).

Een korporaal der politietroepen werd door zijn onderafdelingscommandant gestraft met 4 dagen verzwaaard arrest terzake van:

„Als post bij een brug met permanente lading, zich zonder noodzaak op zodanige afstand van die brug opgesteld, dat het ondoenlijk was, hierop behoorlijk toezicht te houden, waardoor het mogelijk bleek, onopge-

merkt de beschermingsdop van het sleutelgat van het deksel der ontstekingsput te verwijderen”.

Bij het onderzoek naar aanleiding van het beklag was komen vast te staan, dat de korporaal zich niet op of bij de brug bevond, doch op een afstand van ongeveer 30 meter daarvan verwijderd, waardoor hij een controlerend sergeant-majoor-instructeur niet had opgemerkt, zodat deze het deksel van het sleutelgat van de put, waarin de ontstekingsinrichting, waarvan de bedoelde brug was voorzien, zich bevond, heeft kunnen afnemen, zonder dat de korporaal het opmerkte. Het krijgstuchtelijke vergrijp, dat de korporaal had gepleegd, bestond dus in „het onvoldoende waakzaamheid betrachten”. Dit feit had de onderafdelingscommandant zakelijk behoren te omschrijven. Hij deed dit echter niet, doch hij omschreef het feit en te uitvoerig en in strijd met de geest van art. 19 R.Kr.; *tè* uitvoerig omdat hij daarin niet terzake dienende omstandigheden had opgenomen zoals: „zich zonder noodzaak op zodanige afstand van die brug opgesteld, dat het ondoenlijk was hierop behoorlijk toezicht te houden” en voorts door daarin op te nemen het gevolg van het betrachten van het onvoldoende toezicht, in deze een redegevende omstandigheid: „waardoor het mogelijk bleek onopgemerkt . . .” enz., én in strijd met de geest van art. 19 R.Kr., omdat hij daarin nodeloos onderwerpen van geheime aard openbaarde, zoals: „brug met permanente lading” en „de beschermingsdop van het sleutelgat van het deksel van de ontstekingsput”.

De afdelingscommandant, op het beklag van de korporaal beslissende, verklaarde diens beklag ongegrond, onder wijziging der strafreden, waardoor deze kwam te luiden:

„Als bewakingspost op een zeer belangrijk object geplaatst zijnde, onvoldoende waakzaamheid betoond”.

Uit deze zakelijke en correcte omschrijving van de strafreden blijkt duidelijk, dat de korporaal niet voldoende doordrongen was geweest van verantwoordelijkheidsgevoel voor de belangen, die hem waren toevertrouwd, waardoor hij zijn aandacht niet voortdurend gericht had gehouden op het hem ter bewaking opgedragen, zeer belangrijke object.

Het H.M.G. eindbeslissing nemende op het beklag in 2de instantie, verklaarde het beklag ongegrond onder bevestiging van de beslissing van de afdelingscommandant en met de overweging, dat de korporaal *zonder enige redelijke grond* 's Hof's eindbeslissing had ingeroepen. (Besch. H.M.G. van 29 januari 1937, M.R.T. XXXII, blz. 593).¹⁰⁾

Een oudere eerste-luitenant der huzaren rapporteerde zijn regimentscommandant, dat de reserve-officier-arts X (jonger in rang) die bij hetzelfde regiment diende, hem op 7 juni 1917 te 20.30 uur nabij het patronaatsgebouw te Z. rakelings passeerde (de weg was daar zeer smal en het was nog licht) zonder hem te groeten of enige notitie van hem te nemen. (Tevoren vóór 7 juni had de officier-arts een kwestie gehad met de eerste-luitenant; deswege was de officier-arts door zijn regimentscommandant berispt).

Naar aanleiding daarvan verzocht de regimentscommandant de officier-arts schriftelijk van bericht te dienen.

¹⁰⁾ Zie voorts Besch. H.M.G. van 15 oktober 1931, M.R.T. XXVII blz. 364.

In de beantwoording van de tot hem door de regimentscommandant gerichte nota betreffende het rapport nam de officier-arts *onnodig* een medische beoordeling van de rapporteur op; t.w.: „dat ik, indien de eerste-luitenant Y beweert mijn groet niet te hebben gezien, zulks alleen kan verklaren door aan te nemen een bedenkelijke stoornis in het optische stelsel bij deze, waarschijnlijk tengevolge van een chronische intoxicatie of infectie, voor welke aanname ik, doordat ik als dokter bij het . . . regiment dienst heb gedaan, meerdere gegevens bezit”; enz., welke beoordeling na onderzoek door de regimentsarts bovendien *onjuist* werd bevonden. De regimentscommandant strafte de reserve-officier-arts met 14 dagen streng arrest terzake van:

„Als reserve-officier-arts van het . . . Regiment Huzaren, zich in een schriftelijk rapport over een officier van dit regiment uitgelaten, dat deze officier waarschijnlijk behept zou zijn met een kwaal, hetgeen bij onderzoek door de regimentsarts gebleken is totaal ongegrond te zijn”.

Deze strafreden was *te beknopt* opgesteld. Het H.M.G., na onderzoek van het beklag in 2de instantie, overwoog naar aanleiding daarvan: „dat de omschrijving van de strafreden klagers laakbare handeling weliswaar naar het wezen der zaak goed kenschetst, doch dat zij desniettemin wijziging behoeft, *vooral opdat blijke, dat de in de strafreden bedoelde uitlating ónnodig was.*

Het Hof verklaarde het beklag ongegrond en bepaalde, onder handhaving van de straf, dat de strafreden zou luiden:

„Naar aanleiding van een rapport betreffende het door hem niet groeten van een in rang oudere eerste-luitenant, óók behorende tot het . . . Regiment Huzaren, zijn regimentscommandant moetende dienen van bericht, onnodig in dat bericht opgenomen: „ . . . dat ik, indien de eerste-luitenant . . . beweert mijn groet niet te hebben gezien, zulks alleen kan verklaren door aan te nemen een bedenkelijke stoornis in het optische stelsel bij deze, waarschijnlijk tengevolge van een chronische intoxicatie of infectie, voor welke aanname ik, doordat ik als dokter bij het . . . Regiment dienst heb gedaan, meerdere gegevens bezit, zijnde daarenboven deze „aannee” door de betrokken regimentsarts, na geneeskundig onderzoek van de bedoelde luitenant, verklaard te zijn ongegrond”. Het Hof verstond voorts, dat het beklag van de reserve-luitenant-arts zodanig ongegrond en lichtvaardig was dat het niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kon worden toegeschreven. Voor dit vergrijp werd de reserve-luitenant gestraft met 8 dagen licht arrest. (Besch. H.M.G. van 25 september 1917, M.R.T. XIII, blz. 285).

15. De omschrijving der strafreden mag niet zo onbepaald (vaag) zijn, dat daaruit niet kan worden gelezen, welk krijgstuchtelijk vergrijp is gepleegd. Vaagheid kan ruimte laten voor bezwarende veronderstellingen ten nadele van de gestrafte, in strijd met de feiten.

De wet eist, dat een krijgstuchtelijk vergrijp wordt omschreven. De artikelen 50, 51, 61 en 66 van de Wet op de Krijgstucht spreken van de omschrijving der strafreden. Hoe de omschrijving van een krijgstuchtelijk vergrijp moet luiden vermeldt de wet niet.

In het algemeen pleegt men een krijgstuchtelijk vergrijp feitelijk te omschrijven.

Ook pleegt men een krijgstuchtelijk vergrijp wel te kwalificeren,

waaraan men dan een feitelijke omschrijving toevoegt, bv. „Liederlijk gedrag in het openbaar, door in beschonken toestand aan de arm ener vrouw van zeer verdachte zeden door de stad te lopen. (Dronkenschap)”. (Besch. H.M.G. van 24 november 1905, M.R.T. III, blz. 133).

In het ene en in het andere geval weet een latere commandant precies, waaruit de onkrijgstuchtelijke handeling of gedraging heeft bestaan.

Dit is niet of in mindere mate het geval wanneer een strafoplegger een strafreden alleen kwalificerend omschrijft. Een kwalificerende omschrijving van een krijgstuchtelijk vergrijp blijft altijd min of meer vaag; men kan er moeilijk uit opmaken waaruit het vergrijp waarvoor straf is opgelegd, heeft bestaan. Toch kan het voor een opvolgende commandant van belang zijn om dit te weten.

Ook kan men uit een kwalificerende omschrijving van een krijgstuchtelijk vergrijp moeilijk opmaken of het vergrijp van ernstige aard dan wel van betrekkelijk onschuldige aard is geweest, en of de opgelegde straf in goede verhouding staat tot het gepleegde vergrijp. Daarom verdient een kwalificerende omschrijving m.i. geen aanbeveling.¹⁷⁾

Wanneer in een strafreden kwalifikaties worden gebezigd, dienen deze daarom te worden omschreven, wanneer zulks tot goed begrip van het krijgstuchtelijk vergrijp dienstig is. Dit is mede van belang voor het uitoefenen van toezicht als bedoeld in art. 70 W.Kr. en met het oog op de beoordeling door latere commandanten.

Het H.M.G. was inzake het gebruik van kwalifikaties niet altijd konsekvent. Hoewel het Hof bv. in zijn dispositie van 18 mei 1906 (M.R.T. II, blz. 384) met betrekking tot de omschrijving van een strafreden overwoog: „*terwijl het niet nodig is, daarin zoo uitvoerig op te nemen* waarin de oneerbiedigheid heeft bestaan” (blz. 389), omschreef dat College de strafreden kwalificerend als: „Zich oneerbiedig gedragen tegenover zijn bataljonscommandant” zonder vermelding waarin de oneerbiedigheid had bestaan, ofschoon men op grond van de voorafgaande overweging had mogen verwachten, dat het Hof de oneerbiedigheid beknopt zou hebben vermeld.¹⁷⁾

De Commandant van het 1ste Regiment Huzaren strafte een Eerste-Luitenant van dat Regiment met 1 dag licht arrest wegens:

„Door het bezigen van *een kwetsende uitdrukking* tegen een adjudant-onderofficier-instructeur voor een deel aanleiding geweest, dat deze tegenover zijn meerdere in rang zich op ongepaste wijze uitte en gedroeg”.

De Inspecteur der Cavalerie, tevens Commandant der Lichte Brigade, verklaarde het beklag van de Eerste-Luitenant ongegrond. Bij het onderzoek ter terechtzitting naar aanleiding van het beklag in 2de instantie, had het Hof de indruk gekregen, dat de Luitenant bij het doen van zijn beklag *was uitgegaan van de veronderstelling*, dat, alhoewel dit niet blijkt uit de omschrijving der strafreden, hij zou hebben aangenomen, dat hij tegen de adjudant-onderofficier de uitdrukking „onbeschofte vlegel” zou hebben gebezigd, welke veronderstelling volgens het Hof als onjuist moest worden aangemerkt. Vast stond echter, dat de

¹⁷⁾ Zie ook M.R.T. XXXIII blz. 364.

Luitenant tegen de adjudant-onderofficier de uitdrukking: „Je bent onbeschoft” had gebezigd, hetgeen voor een deel aanleiding was geweest tot het daarna op ongepaste wijze zich uiten en gedragen door de adjudant-onderofficier tegenover zijn meerdere, de eerste-luitenant.

Naar aanleiding hiervan overwoog het Hof, *dat de strafreden, hoewel in wezen juist, aanvulling behoefde in dier voege, dat daaruit blijke, welke uitdrukking door de luitenant was gebezigd*, en dat gezien de omstandigheden, waaronder het feit werd gepleegd, de opgelegde straf te zwaar moest worden geacht.

Het Hof verklaarde het beklag gedeeltelijk gegrond en verstond dat de strafreden zou luiden:

„Door het tegen een adjudant-onderofficier-instructeur bezigen van *de uitdrukking*: „Je bent onbeschoft” voor een deel aanleiding geweest, dat die adjudant-onderofficier tegenover zijn meerdere in rang zich op ongepaste wijze uitte en gedroeg”. (Besch. H.M.G. van 19 juni 1928, M.R.T. XXIV, blz. 257).

Een matroos der 3de kl. maakte tegen een lichtmatroos de ongepaste opmerking over een rakelings voorbijkomende sergeant: „Ik snap er niets van; L. sloft steeds.”, waarbij hij zijn gezicht naar voren naar de sergeant toekeerde en deze op honende wijze aanzag.

De matroos werd deswege door zijn commandant gestraft met 3 dagen streng arrest met de strafreden: „Onmilitair gedrag”. (M.R.T. XII, blz. 390).

Deze zeer algemene omschrijving van het vergrijp komt mij minder gelukkig voor, daar zij te onbepaald is. De Wet op de Krijgstucht spreekt in de artikelen 50, 51, 61 en 66 van *omschrijving* der strafreden, doch niet van *kwalificatie* der strafreden. Ook behoeft onmilitair gedrag nog geen onkrijgstuchtelijk gedrag te zijn. Op grond hiervan meen ik, dat de volgende strafreden het vergrijp nauwkeuriger aangeeft:

„Een ongepaste opmerking gemaakt tegen een kameraad over een voorbijkomende sergeant door voor deze hoorbaar, te zeggen: „Ik snap er niets van; L. sloft steeds”. Uit deze omschrijving blijkt, waaruit de ongepaste opmerking heeft bestaan.

De Commandant van Hr. Ms. pantserschip „Jacob van Heemskerck” strafte een matroos der 3de kl. met 10 dagen streng arrest met vermindering van kost om de andere dag. De strafreden luidde: „Bij het ontvangen van een aanmerking een hoogst ongepaste uitdrukking gebezigd”. (Disp. H.M.G. van 18 juni 1909, M.R.T. VII, blz. 161).

De woorden „hoogst ongepast” zijn hierin strikt genomen overbodig. Zij geven het gevoelen weer, dat de strafoplegger had over het vergrijp; zij vormen echter geen kenmerk, geen element van het krijgstuchtelijk vergrijp. Welke hoogst ongepaste uitdrukking en tegen wie had de matroos deze gebruikt? Als zeuntje van een korporaalkonstabel was hij door deze belast met het opruimen van het tussendek. Na een gedeelte van het hem opgedragen werk te hebben verricht, ging hij zonder iemand te waarschuwen naar het galjoen. De korporaalkonstabel vond hem daar en vroeg of hij er haast af kwam. De matroos keek de korporaalkonstabel toen lelijk aan en, terwijl de korporaalkonstabel zich omdraaide, antwoordde hij: „Loop jij naar je oude vaer”.

Op grond van deze feiten had de strafreden m.i. behoren te luiden: „Bij het ontvangen van een aanmerking van een korporaal-konstabel tegen deze gezegd: „Loop jij naar je oude vaer”.

In deze omschrijving komt m.i. veel meer de ernst van het vergrijp, gezien de opgelegde zware straf, tot uitdrukking. Ook in verband met het gesteld in art. 70 W.Kr. wil het mij toeschijnen, dat aan deze omschrijving de voorkeur dient te worden gegeven.

Ook de volgende omschrijving van een krijgstuchtelijk vergrijp is m.i. te vaag geformuleerd.

„Zich ongevoelig tonende voor opgelegde straffen thans zich wederom geruime tijd aan de dienst onttrokken”. (Bevestigd bij Besch. H.M.G. van 24 oktober 1932, M.R.T. XXIX (1933/1934), blz. 57).

De zinsnede „zich geruime tijd aan de dienst onttrokken” is m.i. te vaag, mede in verband met de inhoud van de art. 96, 97 en 98 W.M.Sr. Uit 's Hofs beschikking blijkt, dat de gestrafte zich van 15.30 uur tot 16.45 uur aan een oefening had onttrokken. Voor een goed begrip van het vergrijp behoren m.i. de woorden „geruime tijd” in deze strafreden te worden vervangen door „5 kwartier”.

De zinsnede „zich ongevoelig tonende voor krijgstuchtelijke straffen is m.i. redegelykend en maakt geen deel uit van het gepleegde vergrijp, hetwelk moet worden omschreven; zij is een omstandigheid van belang voor de bepaling van de straf(maat). Uit de woorden „zich ongevoelig tonende voor krijgstuchtelijke straffen” en „zich wederom aan de dienst onttrokken” valt af te leiden, dat de gestrafte meerdere malen is gestraft wegens het zich aan de dienst onttrekken. De strafreden had m.i. behoren te luiden: „Zich ongeveer 5 kwartier aan een oefening onttrokken. (1ste c.q. 2de, enz. herhaling)”

Toen een baksmeester tegen een marinier der 2de kl. tijdens het schaften had geroepen: „Trek je werkkieel aan”. begreep deze niet dadelijk dat de baksmeester tegen hem riep. Nadat de baksmeester de order tweemaal had herhaald begreep de marinier deze wel en hij had zijn werkkieel aangetrokken. Langs de baksmeester gaande zei de marinier tegen hem: „Ik heb toch ook een naam”.

De Commandant van Hr. Ms. pantserschip „Friesland” strafte de marinier met 5 dagen strafdienst enz. De strafreden luidde: „Een ongepast gezegde gebezigt tegen een baksmeester”. Het H.M.G. handhaafde in hoger beroep deze strafoplegging. (Disp. H.M.G. van 2 maart 1909, M.R.T. VII, blz. 62).

In deze strafreden is „een ongepast gezegde” een kwalifikatie en geen omschrijving van het krijgstuchtelijk vergrijp. Nu het hier een licht vergrijp betreft waarvoor een lichte straf is opgelegd, is daarentegen geen overwegend bezwaar. De strafreden was m.i. echter nauwkeuriger geweest, indien zij had geluid:

„Langs een baksmeester gaande, wiens order om een werkkieel aan te trekken, hij eerst had begrepen, nadat de baksmeester deze order tweemaal had herhaald, gezegd: „Ik heb toch ook een naam”.¹⁸⁾

¹⁸⁾ Zie voorts: Besch. H.M.G. van 21 december 1937, M.R.T. XXXIII blz. 686; Besch. H.M.G. van 4 oktober 1904, M.R.T. I blz. 173.

16. In gevallen waarin een gevolg (gevolgen) van een krijgstuchtelijk vergrijp bijzonder van invloed is (zijn) geweest bij de bepaling van de straf(maat) behoort (behoren) ook dat gevolg (die gevolgen) in de omschrijving van het gepleegde vergrijp tot uitdrukking te komen.

Evenals een strafbaar feit in het strafrecht door een ingetreden gevolg een ernstiger karakter krijgt, kan ook in het tuchtrecht een krijgstuchtelijk vergrijp door een ingetreden gevolg een ernstiger karakter krijgen. Vgl. bv. art. 300—303, 225—226, 210—211 W.Sr. In die gevallen dient (dienen) het ingetreden gevolg (de ingetreden gevolgen) ook in de omschrijving der strafreden te worden vermeld.

Vermelding van (een) ingetreden gevolg(en) van een krijgstuchtelijk vergrijp in de omschrijving der strafreden heeft ook plaats bij krijgstuchtelijke vergrijpen van lichte aard, wanneer daardoor de betekenis van het vergrijp duidelijker tot uitdrukking komt.

Een korporaal-machinist, dienende aan boord van Hr. Ms. „Van Nes”, wist, dat hij geen alcohol kon verdragen. Zijn Commandant had hem bij een vorige aan hem wegens drankmisbruik opgelegde zware krijgstuchtelijke straf ernstig gewezen op de gevolgen, die het terugvallen in zijn vroegere fouten met zich mee zou brengen.

In de avond van 1 juli 1935 was deze korporaal te ongeveer 19.30 uur aan de wal gegaan, en had in verschillende café's sterke drank gebruikt. Van hetgeen in de late avond en de volgende nacht was voorgevallen herinnerde hij zich weinig of niets meer. Blijkens de verklaring van een psychiater kreeg deze korporaal wegens zijn constitutie na gebruik van alcohol een pathologische alcoholroes, waardoor geheugenverlies bestond.

Op 2 juli des ochtends te 4.30 uur werd de korporaal door de politie in een taxi naar zijn schip, Hr. Ms. „Koningin der Nederlanden”, teruggebracht. Een onderofficier van de wacht en een kwartiermeester haalden hem uit de taxi, waarin hij uitgestrekt lag, brachten hem onder zachte drang naar boord en legden hem in zijn kooi. Bij het aan boord komen sprak de korporaal wartaal, liep waggelend en rook naar sterke drank. Bij overal was hij niet wakker te krijgen en hij werd uit de slaapzaal weggedragen, waarbij hij in een toestand van razernij geraakte, hetgeen zijn overbrenging zeer heeft bemoeilijkt, zodat hij met geweld moest worden overmand. Op 2 juli had hij zijn werkzaamheden als korporaal-machinist niet verricht.

Het vergrijp, dat de korporaal had gepleegd bestond in het zich te buiten gaan aan alcoholhoudende drank. *De gevolgen* daarvan waren vele:

dat hij stomdronken aan boord werd gebracht;
dat hij met overal niet in staat was op te staan;
dat maatregelen nodig waren hem van de slaapzaal te verwijderen;
dat hij deze maatregelen zodanig heeft bemoeilijkt, dat met geweld tegen hem moest worden opgetreden;
en dat hij als gevolg van het drankmisbruik een volle werkdag niet in staat was enige arbeid te verrichten.

De korporaal-machinist werd wegens zijn *onwaardig gedrag* gestraft met verlaging tot stoker-olieman, terwijl de *strafreden, waarin de gevolgen van het drankmisbruik die voor de bepaling van de straf*

van bijzondere betekenis waren, daarin mede werden vermeld, luidde:
„Onwaardig geacht om in zijn rang te blijven dienen, door:

1. ten ± 05h00 D.W. zodanig onder de invloed van drank aan boord terug te keren, dat hij met overal niet in staat was op te staan;
2. de maatregelen, die nodig waren om hem te verwijderen van de slaapzaal aan boord van Hr. Ms. „Koningin der Nederlanden”, op welk schip de bemanning van Hr. Ms. „Van Nes” was gedebatteerd, zodanig te bemoeilijken, dat met geweld opgetreden moest worden;
3. als gevolg van drankmisbruik de volle werkdag niet in staat te zijn enige arbeid te verrichten”. (Besch. H.M.G. van 10 januari 1936, M.R.T. XXXII, blz. 55).

De omschrijving van deze strafreden was m.i. nauwkeuriger geweest, indien zij had geluid:

„Zich onwaardig gedragen door zich aan de wal aan alcoholhoudende drank te buiten te gaan, *tengevolge waarvan* hij:

te 05h00 D.W. in een taxi door de politie stomdronken aan boord werd teruggebracht;

met overal niet in staat was op te staan;

maatregelen om hem van de slaapzaal te verwijderen heeft bemoeilijkt, zodat met geweld tegen hem moest worden opgetreden en een volle werkdag niet tot werken in staat geweest” (herhaling).

Bij beschikking van 14 februari 1936 wijzigde het H.M.G. de omschrijving van een strafreden, zodat deze kwam te luiden:

„Als commandant van een per spoor vervoerd wordend detachement militairen verzuimd, voldoende maatregelen te treffen, waardoor het wanordelijk gedrag, waaraan enkele dier militairen zich gedurende een gedeelte der reis hebben schuldig gemaakt, had kunnen worden voorkomen” en verminderde de opgelegde straf van 8 dagen licht arrest tot 4 dagen licht arrest enz. (M.R.T. XXXII, blz. 58).

Het krijgstuchtelijk vergrijp bestond hieruit: het nalaten van het treffen van voldoende maatregelen bij de aanvang van de reis. Het *gevolg van deze nalatigheid* was, dat tegen eventueel onordelijk gedrag van militairen van het detachement niet kon worden opgetreden. Het verzuim trad aan het licht, toen enkele militairen zich onordelijk gedroegen. Vermoedelijk heeft het ingetreden gevolg invloed gehad op de strafoplegging.

In geval het verzuim geen gevolgen had gehad, had in geval van bestraffing de strafreden behoren te luiden:

„Als commandant van een per spoor vervoerd wordend detachement militairen verzuimd voldoende ordemaatregelen te treffen”.

In de volgende omschrijvingen van krijgstuchtelijke vergrijpen zijn *bepaalde gevolgen* van die vergrijpen vermeld.

„Te weinig doortastend opgetreden door niet te zorgen voor voldoende nummering van gamellen, hetgeen stagnatie bij het uitgeven van het eten *tengevolge had*”. (Besch. H.M.G. van 13 november 1925, M.R.T. XXI, blz. 359).

„Niettegenstaande het uitdrukkelijk verbod van een kapitein, die hem verzocht had na afloop van een kaderoefening op de fiets van die meerdere huiswaarts te willen gaan, doch geen tweede persoon op dat rijwiel

te vervoeren, toch een collega achterop medegenomen, waardoor het rijwiel beschadigd werd". (Besch. H.M.G. van 24 oktober 1924, M.R.T. XX, blz. 451).

17. Wanneer een strafreden een krijgstuchtelijk vergrijp inhoudt, terwijl de naar aanleiding daarvan opgelegde straf ogenschijnlijk in een niet juiste verhouding tot het gepleegde vergrijp zou schijnen te staan, wordt aan de strafreden toegevoegd bv.: Een en ander onder (zeer) verzachtende omstandigheden; met aanneming van een verzachtende omstandigheid; na (herhaalde) waarschuwing; herhaling in geval reeds eerder voor een soortgelijk vergrijp straf werd opgelegd.

Legt een commandant naar aanleiding van een krijgstuchtelijk vergrijp een onderhebbende een krijgstuchtelijke straf op, dan wordt deze straf in de eerste plaats bepaald door de meer of mindere ernst van het gepleegde vergrijp. Daarnaast spelen allerlei factoren bij de strafbepaling een rol, met name de omstandigheden waaronder het vergrijp is gepleegd, de leeftijd van de overtreder, of hij langer of korter of pas in militaire dienst is, diens doorlopend gedrag, voorafgegane waarschuwingen, voorafgegane strafopleggingen, positie, rang, stand, karakter, enz. Deze factoren zijn geen elementen van het krijgstuchtelijk vergrijp, dat bestraft en omschreven moet worden, en dienen daarom ook *niet* in de omschrijving der strafreden te worden vermeld.

De factoren die van invloed kunnen zijn bij het bepalen van de straf(maat), zijn te talrijk en te verschillend van gewicht om deze te kunnen vermelden. Zij moeten altijd en bij elke bestraffing in acht worden genomen. (art. 37 W.Kr.). Alléén wanneer een *bepaalde* omstandigheid *van bijzondere betekenis is geweest* bij de bepaling van de straf(maat), kan aan de strafreden tussen haakjes ( ) worden toegevoegd bv.: in aanmerking genomen een verzachtende omstandigheid, m.i. bij voorkeur met aanhaling daarvan (M.R.T. XLIII, blz. 611, 783); teneinde te voorkomen, dat anderen, die niet met de details van het vergrijp bekend zijn, een wanverhouding zouden zien tussen de strafmaat en de strafreden. Dit kan bovendien ook in het redelijk belang zijn van de gestrafte, schreef de Redactie van het M.R.T. in M.R.T. XXXIII, blz. 362, doordat vermeden wordt, dat zijn meerderen door die strafreden eventueel later minder juist, te ongunstig, over zijn persoonlijkheid en zijn doorgaand gedrag zullen oordelen.

Een dpl. soldaat had tijdens een mars op 12 augustus 1914 zonder vergunning het gelid verlaten en niet voldaan aan de last van zijn compagniescommandant om zich weer bij de troep te voegen. De C.C. strafte de soldaat deswege met 6 dagen streng arrest met om de andere dag vermindering van kost, met de volgende strafreden:

„Tijdens een mars zonder vergunning het gelid verlaten hebbende, aan de last van de compagniescommandant om zich weer bij de troep te voegen niet voldaan, verklarende hiertoe niet in staat te zijn, terwijl hij door zich naar zijn kwartier te begeven blijk gaf wél te kunnen marcheren.”

De in deze omschrijving der strafreden voorkomende zinsnede: „verklarende hiertoe niet in staat te zijn, terwijl hij door zich naar zijn kwartier te begeven blijk gaf wél te kunnen marcheren” maakt geen

deel uit van het gepleegde vergrijp. Zij is deels een verklaring van de gestrafte (verdachte) deels een gevolgtrekking van de C.C. Daarom behoort deze zinsnede in de strafreden te worden geschrapt.

Naar aanleiding van het onderzoek op het beklag in 2de instantie overwoog het H.M.G.:

„dat het gebrek aan goede wil, ernstig te laken is, vooral in deze buitengewone tijden, en klager mitsdien te recht gestraft is; dat de opgelegde straf echter te zwaar is, al moge óók blijkens de straflijst, klagers gedrag en ijver over het algemeen veel te wensen overlaten, waar daarentegen als verzachtende omstandigheid zeer zeker in aanmerking gebracht moet worden, dat de verpleging op de 12de augustus 1914, voor zover betref de broodvoorziening, onvoldoende was, en dit euvel de naaste aanleiding was tot klagers slap, onkrijgstuchtelijk gedrag; dat de strafreden mede niet ongewijzigd gehandhaafd kan worden, en zulks niet alleen omdat het gewenst is daarin te vermelden de aanneming ener verzachtende omstandigheid, maar ook wijl de slotzinsnede dient te vervallen, aangezien klager eerst na ongeveer een uur gerust te hebben, zich naar het kwartier begaf, en dus eerst toen blijkt gaf wél te kunnen marcheren:” enz.

Beschikkende op het beklag, bepaalde het Hof, dat de strafreden moest luiden:

„Tijdens een mars zonder vergunning het gelid verlaten hebbende, aan de last van de Compagniescommandant om zich weder bij de troep te voegen, niet voldaan; met aanneming van een verzachtende omstandigheid;” en bepaalde voorts dat de straf zou zijn 3 dagen streng arrest met om de andere dag vermindering van kost. (Besch. H.M.G. van 3 november 1914, M.R.T. X, blz. 596)¹⁹⁾

In de volgende strafreden opgemaakt door de Commandant van Hr. Ms. Pantserdekschip „Gelderland” is een verlichtende omstandigheid met name ( ) aan de strafreden toegevoegd:

„Als hulpseiner tot tweemaal toe lezende bevonden in de commandotoren, waarmede hij belast was en op parade hardnekkig volgehouden dat hij geen sigaar in de hand had, terwijl dit door de officier van de wacht duidelijk is gezien (wegens zeer goed gedrag licht gestaft)”.

De Commandant strafte de matroos der 2de kl. X deswege met 1 dag streng arrest met vermindering van kost.

Naar aanleiding van het beklag van deze matroos bij het H.M.G. diende de strafoplegger een memorie in bij het Hof (art. 65, 67 W.Kr.) waarin deze het volgende verklaarde:

„dat hij, bij het onderzoek van het rapport, voor 2 elkaar pertinent tegensprekende verklaringen van een officier en een matroos staande, de Luitenant ter Zee Van L. later nog eens in de kajuit bij zich riep en hem vroeg of er geen vergissing mogelijk was, daar de matroos hem tot nog toe geen reden tot klachten gegeven had; dat deze officier toen zijn verklaring nog nader bevestigde en zeide, dat vergissing absoluut uitgesloten was; dat hij (strafoplegger) toen een zwaardere straf oplegde dan hij anders voor het lichte vergrijp zoude hebben gedaan, daar het zwaartepunt van het feit nu kwam in de ontkenning en de over-

¹⁹⁾ Zie ook Besch. H.M.G. van 7 oktober 1921, M.R.T. XVII blz. 346.

trekking daardoor een geheel ander karakter kreeg; dat hij zonder ontkenning, de lichte overtreding, begaan door een schepeling van zeer goed gedrag, waarschijnlijk met een reprimande had laten aflopen; dat de voorgewende onwetendheid van de matroos omtrent het ongeoorloofde van het zijn in de commandotoren onder rusttijd niet voor hem pleit, daar die toren steeds gesloten moet zijn, als er geen dienstreden is om hem open te houden en dat dit aan de matroos als hulpseiner natuurlijk bekend is;" enz.

Het Hof overwoog in zijn beschikking o.m.:

„dat de matroos zich op generlei feiten, omstandigheden of getuigen had beroepen die zijn ontkenning konden aannemelijk maken en dat de beëdigde verklaring van de Luitenant ter Zee Van L. niet werd ontzenuwd door die ontkenning; enz. en verklaarde het beklag zodanig ongegrond en lichtvaardig dat zij niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kon worden toegeschreven. Deswege werd de matroos gestraft met 2 dagen streng arrest. (Besch. H.M.G. van 31 oktober 1913, M.R.T. X, blz. 123).

Uit de hiervoren aangehaalde verklaring in de memorie van de commandant blijkt, dat deze *het zeer goede gedrag* van de matroos *als een bijzonder verlichtende omstandigheid bij de bepaling van de straf* in aanmerking heeft genomen, weshalve hij haar zelfs met name aan de strafreden heeft toegevoegd.

Voorts blijkt daaruit, dat de commandant de matroos heeft gestraft ondanks diens hardnekkige ontkenning, op grond van de verklaring van de Luitenant ter Zee Van L. (verklaring van één getuige; (zie blz. 567).

Wat de strafreden betreft zij nog opgemerkt, dat de zinsnede „de commandotoren, waarmede hij belast was” een minder gelukkige verkorting is van „de commandotoren met het onderhoud waarvan hij was belast”.

De zinsnede „terwijl dit door de officier van de wacht duidelijk is gezien” is een bewijsmiddel, een verklaring van een getuige, de officier van de wacht Van L., doch is geen element van het krijgstuuchtelijk vergrijp: „onwaarheid spreken bij het onderzoek door zijn commandant”.

De strafreden had m.i. behoren te luiden:

„Als hulpseiner tot tweemaal toe onder rusttijd lezende met een sigaar in de hand aangetroffen in de commandotoren met het onderhoud waarvan hij was belast én bij het onderzoek naar aanleiding daarvan onwaarheid gesproken (door hardnekkig te verklaren, dat hij geen sigaar in de hand had). (Verlichtende omstandigheid zéér goed gedrag)”.

Een tweede luitenant, die een drieweekse cursus gasbeschermingsdienst had gevolgd, gaf daarna aan enige onderofficieren les in de gasbeschermingsdienst. Naar aanleiding van een opmerking door een sergeant-majoor, stelde de luitenant aan deze een vraag inzake de indeling van alarmeringsmiddelen bij de commandogroep van een compagniescommandant, daarbij uitgaande van de mening, dat deze onderofficier reeds meer lessen in de gasbeschermingsdienst had bijgewoond en dat het antwoord op de gestelde vraag reeds met deze was behandeld. Hierop zei de luitenant enige malen, dat de sergeant-majoor het antwoord

behoorde te weten. Deze antwoordde telkens, dat hij het niet wist en voegde daaraan eenmaal toe, dat hij nooit een drieweekse cursus in de gasbeschermingsdienst had gevolgd en voorts: Ik weet het niet, ik kom hier om iets te leren, dus vertel U het nu maar eens”.

De Commandant van de Regimentsschool strafte de sergeant-majoor met 5 dagen licht arrest terzake van:

„Bij een theorie voor onderofficieren zich — in het bijzijn van lagere onderofficieren — onkrijgstuchtelijk tegen de luitenant, die les gaf, gedragen”.

Nadat de Regimentscommandant het beklag ongegrond had verklaard, beklaagde de sergeant-majoor zich bij het H.M.G.

Het Hof overwoog o.m., dat de uitdrukking „Ik weet het niet, ik kom hier om iets te leren, dus vertel U het nu maar eens”, vooral waar zij door de sergeant-majoor werd gebezigd tijdens een les in het bijzijn van sergeanten, uit krijgstuchtelijk oogpunt ontoelaatbaar moet worden geacht en hij zich inderdaad aan een krijgstuchtelijk vergrijp heeft schuldig gemaakt; dat echter dit vergrijp blijkens de toedracht der zaak — waarbij het misverstand aan de zijde van genoemde Tweede-Luitenant een grote rol heeft gespeeld — zich onder voor de sergeant-majoor *zó verlichtende omstandigheden heeft voorgestaan*, dat ten deze, *mede gelet op klagers gunstige straflijst*, gevoegelijk met een „berisping” kon worden volstaan, terwijl de omschrijving der strafreden aanvulling behoefde.

Het Hof verklaarde het beklag gedeeltelijk gegrond, enz. en wijzigde de opgelegde straf in die van „(mondelinge) berisping”, die werd geacht te zijn ten uitvoer gelegd door het ondergaan van de aan de sergeant-majoor opgelegde straf van 5 dagen licht arrest, en *voegde aan de omschrijving der strafreden toe* de woorden: „(onder *zéér verzachtende omstandigheden*)” (Besch. H.M.G. van 5 april 1935, M.R.T. XXXI blz. 143) ²⁰⁾

Een matroos-schrijver was door zijn commandant gestraft met 5 dagen strafdienst met de strafreden:

„Onvoldoende plichtsbetrachting door zich bij herhaling te onttrekken aan de werkzaamheden”.

Bij het onderzoek op het beklag door het H.M.G. was het volgende komen vast te staan. De matroos had van de officier van administratie der 2de kl. V. verlof gekregen om per dag een half uur à drie kwartier te oefenen voor de muziek. Op 31 december 1919 na het tweede ontbijt was hij daarvoor gaan oefenen, verder de gehele morgen niet meer op het bureau verschenen, en 's middags, terwijl zijn dienst om half twee begon, eerst ruim 20 minuten later op het bureau gekomen. Hierover is hij door de officier van administratie V. onderhouden; deze heeft hem gepardonneerd, doch heeft hem uitdrukkelijk erop gewezen, dat hij gedurende de werkuren op het bureau aanwezig behoorde te zijn. Op 2 januari 1920, nadat het „plunje wassen”, waaraan ook de matroos-

²⁰⁾ De toevoeging: „onder (zeer) verzachtende omstandigheden” aan de omschrijving der strafreden sanctioneerde het H.M.G., dan wel voegde het Hof daaraan toe, in de volgende beschikkingen:

Besch. H.M.G. van 28 september 1926, M.R.T. XXII blz. 494;

Besch. H.M.G. van 11 februari 1930, M.R.T. XXVI blz. 147;

Besch. H.M.G.N.-I. van 20 maart 1936, M.R.T. XXXII blz. 270.

schrijver had deel te nemen, was afgelopen — deze had enige stukken goed gewassen — werd deze te ongeveer half drie liggende op zijn kooi aangetroffen. Hieruit blijkt, dat de matroos, nadat hij *pas 2 dagen tevoren was gewaarschuwd*, omdat hij zich eigendunkelijk aan de dienst had onttrokken, dit wederom had gedaan.

Het H.M.G. overwoog naar aanleiding van het vorenstaande, wat de strafreden betreft, dat daarin enige wijziging moet worden aangebracht, *omdat klager niet meer mocht worden gestraft voor het zich de eerste maal — op 31 december 1919 — aan de werkzaamheden onttrekken — zijnde hij daarvoor bereids gepardonneerd* — zodat bij deze strafoplegging van het zich „bij herhaling” onttrekken aan de werkzaamheden *geen sprake* behoorde te zijn; dat evenwel uit de strafreden wél behoorde te blijken van het feit, dat de matroos-schrijver kort vóór hij de overtreding pleegde, waarvoor hij thans was gestraft, *reeds een waarschuwing terzake van een soortgelijk feit had ontvangen*.

Onder handhaving van de straf wijzigde het Hof de strafreden in: „Onvoldoende plichtsbetrachting betoond door zich te onttrekken aan de werkzaamheden, *na enige dagen tevoren terzake van een soortgelijk feit reeds een waarschuwing te hebben ontvangen*”. (Besch. H.M.G. van 2 april 1920, M.R.T. XV, blz. 594).

De toevoeging „na enige dagen tevoren terzake van een soortgelijk feit reeds een waarschuwing te hebben ontvangen” heeft m.i. met de omschrijving van het door de matroos-schrijver begane vergrijp als zodanig niets te maken; het gepardonneerde feit behoort daarom m.i. geen deel uit te maken van de omschrijving van het nieuwe vergrijp. De vroegere waarschuwing blijkt niet geholpen te hebben en daarom wordt de man nu voor het nieuwe feit gestraft. Wie niet horen wil, moet voelen. De opname van bedoelde zinsnede is a.h.w. de motivering waarom de man nu wordt gestraft, doch deze behoort m.i. in de omschrijving van de strafreden niet thuis. De vroegere in de wind geslagen waarschuwing kan echter wel van invloed zijn op de bepaling van de straf (maat). Wil men in verband daarmee toch melding maken van de waarschuwing dan behoort deze tussen haakjes ( ) achter de strafreden te worden gesteld, bv. (na (herhaalde) waarschuwing) of in geval de man reeds eerder voor een soortgelijk vergrijp was gestraft (1ste, 2de, enz. herhaling) ²¹⁾

18. Bewijsmiddelen behoren niet in de omschrijving der strafreden te worden opgenomen.

Wanneer een militair is beschuldigd (gerapporteerd) een krijgstuchtelijk vergrijp te hebben gepleegd, wordt dit in een onderzoek (art. 46 W.Kr.) vastgesteld door de inhoud van bewijsmiddelen. Op grond daarvan concludeert de commandant welke feiten vast staan en welk(e) krijgstuchtelijk(e) vergrijp(en) deze feiten opleveren. In geval een onderhebbende een krijgstuchtelijk vergrijp heeft gepleegd en de commandant besluit tot strafoplegging ómschrijft hij de onkrijgstuchtelijke handeling of gedraging. In deze omschrijving behoort *niet* naar bewijsmiddelen te worden verwezen, daar zij geen element zijn van de

²¹⁾ Zie ook Besch. Commandant der Marine te Willemsoord van 20 september 1932, M.R.T. XXVIII blz. 404.

onkrijgstuchtelijke handeling of gedraging. Onjuist is dus het opnemen in een strafreden van zinsneden als: „volgens verklaring van ooggetuigen” of „volgens ooggetuigen”. (Disp. H.M.G. van 18 mei 1906, M.R.T. II, blz. 384) e.d.

Een dpl. korporaal was bij het binnenkomen in het café Métropole te Gorinchem, na de kepi te hebben opgehangen, een tafeltje waaraan 4 officieren waren gezeten, gepasseerd zonder voor deze officieren halt te houden, teneinde stilstaande, de houding aan te nemen.²²⁾ Bij het passeren had hij een der officieren brutaal aangezien, hetgeen deze officier de uitroep: Nou, nou! ontlokte.

De Compagniescommandant strafte de korporaal met 2 dagen licht arrest met de volgende strafreden:

„Bij het binnenkomen van een publieke lokaliteit een viertal officieren in uniform, die aldaar aanwezig waren, gepasseerd zonder de militaire groet te brengen, *terwijl hij verklaart, deze officieren gezien te hebben*”.

Het beklag van de korporaal werd zowel in 1ste als in 2de instantie ongegrond bevonden. Het H.M.G. besliste echter tevens, dat de strafreden verbetering behoefde. Na verbetering door het Hof luidde de strafreden: „Na het binnenkomen in een publieke lokaliteit een viertal officieren in uniform, die aldaar aanwezig waren, *blootshoofds passerende*, de houding niet aangenomen. *Een dezer officieren daarbij brutaal aangezien*”. (Besch. H.M.G. van 28 december 1923, M.R.T. XX, blz. 93).

Hieruit blijkt, dat het Hof de zinsnede: „terwijl hij verklaart, deze officieren gezien te hebben” in de omschrijving der oorspronkelijke strafreden heeft geschrapt. Terecht, omdat deze verklaring de inhoud van een bewijsmiddel (verklaring van de verdachte) is, die geen deel uitmaakt van het krijgstuchtelijk vergrijp. Voorts heeft het Hof onnauwkeurigheden verbeterd; „Bij het binnenkomen” veranderde het Hof in: „Na het binnenkomen”, terwijl het Hof de zinsnede „blootshoofds passerende” inlaste. Een belangrijk onderdeel van het onkrijgstuchtelijk gedrag van de korporaal: „een dezer officieren brutaal aangezien” had de C.C. bij de formulering der strafreden ten onrechte niet in de strafreden vermeld. Het Hof herstelde deze omissie.

19. Beschouwingen, gevolgtrekkingen, toelichtingen, motiveringen en andere voor de omschrijving van een krijgstuchtelijk vergrijp niet terzake dienende omstandigheden behoren daarin niet te worden opgenomen.

De strafreden behoort een omschrijving in te houden van een krijgstuchtelijk vergrijp. Daartoe behoren *niet* beschouwingen, gevolgtrekkingen, motiveringen, toelichtingen e.d. Deze zijn niet terzake dienende, daar zij geen elementen zijn van de te omschrijven handeling of gedraging, die naar het gevoelen van de commandant onbestaanbaar is met de militaire tucht of orde.

Een marinier der 1ste kl. werd op een nacht te ongeveer 1.30 uur op blote voeten in nachtkleding aangetroffen in de nabijheid van eigen-

²²⁾ Zie thans punt 22 sub b en Opm. van het Voorschrift Voorlopig Reglement op de Eerbewijzen en het Ceremonieel bij de Koninklijke Landmacht Nr 1590.

dommen van een tweetal zeemiliciëns in een slaapbarak voor zeemiliciëns, alwaar hij niets te maken had, en waar hij kledingstukken had verlegd, hetgeen verdacht was. Deswege werd hij gestraft met 2 dagen verzwaard arrest met de strafreden:

„Tijdens de voor de nachtrust bestemde tijd te ongeveer 1.30 uur gekleed voor de nachtrust op de slaapbarak der zeemiliciëns aangetroffen (*uitkijken werden wegens de geringe bezetting niet geplaatst*)”.

In deze strafreden is de toevoeging „uitkijken werden wegens de geringe bezetting niet geplaatst” niet terzake dienende, daar zij geen element is van het krijgstuchtelijk vergrijp.

De Commandant der Marine te Willemsoord beschikkende op het beklag van de marinier, verklaarde het beklag ongegrond, wijzigde de omschrijving der strafreden door schrapping van de toevoeging en door verbetering, zodat deze kwam te luiden:

„Te ongeveer 1.30 uur gekleed voor de nachtrust aangetroffen in de hem niet als slaappleats aangewezen slaapbarak der zeemiliciëns in de nabijheid van eigendommen van een tweetal zeemiliciëns” (Besch. Commandant der Marine te Willemsoord van 18 sept. '39, M.R.T. XXXV, blz. 594).

De Commandant van Hr. Ms. Wachtschip te Vlissingen strafte een bootsman met verlaging tot matroos der 1ste kl. wegens:

„Tijdelijk belast met het beheer over het vliegekamp te Veere:

1. herhaaldelijk in strijd met zijn instructie zijn post verlaten, zodat het Marinevliegekamp Veere zonder toezicht was en niemand aanwezig om de telefoon te bedienen, hebbende hij in die tijden o.a. café's bezocht en zich zelfs althans één keer, voor enige uren naar Middelburg begeven; *hierdoor getoond volkomen onbetrouwbaar te zijn in de dienst; terwijl betrouwbaarheid het eerste is, wat men van een onderofficier moet kunnen verwachten;*

2. bij herhaling in strijd met zijn instructie op genoemd vliegekamp vrouwspersonen bij zich ontvangen en enige uren daar gehouden; *hierdoor tevens de goede naam der Koninklijke Marine en in het bijzonder van de onderofficieren ernstig schade gedaan”.*

In de omschrijving van deze krijgstuchtelijke vergrijpen komen een beschouwing en enige gevolgtrekkingen voor: „hierdoor getoond volkomen onbetrouwbaar te zijn in de dienst; terwijl betrouwbaarheid het eerste is, wat men van een onderofficier moet kunnen verwachten”; en „hierdoor tevens de goede naam der Koninklijke Marine en in het bijzonder van de onderofficieren ernstig schade gedaan”.

Deze beschouwing en gevolgtrekkingen maken geen deel uit van de gepleegde vergrijpen en behoren daarom ook niet in de omschrijving dezer vergrijpen te worden vermeld; zij zijn daarvan geen elementen.

De Commandant der Marine te Willemsoord beschikkende op het beklag, van de bootsman, verklaarde dit ongegrond, handhaafde de opgelegde straf en wijzigde de strafreden onder nauwkeuriger formulering der feiten en onder weglating van de beschouwing en gevolgtrekkingen, (Besch. Commandant der Marine te Willemsoord van 22 december 1938, M.R.T. XXXV, blz. 96).

Ook in de omschrijving van de volgende strafreden komt een niet terzake dienende zinsnede voor:

„Een aanwijzing omtrent de wijze van afvieren van het lood, gegeven door de oudste officier, leider op het mijnenbordes, tijdens het leggen ener oorlogsversperring, niet opgevolgd”.

Niet terzake dienende is het feit, dat de met de leiding belaste officier tevens oudste officier aan boord was, weshalve dit in de strafreden behoorde te vervallen. De omschrijving der strafreden behoorde dus te luiden:

„Een aanwijzing gegeven door de, bij het leggen van een oorlogsversperring, met de leiding der werkzaamheden op het mijnenbordes belaste officier, niet opgevolgd”. (Besch. Commandant der Marine te Willemsoord van 11 januari 1940, M.R.T. XXXVI, blz. 163).

Een strafreden die luidt:

„Blijk gegeven van een domme, ongewenste mentaliteit, door bij de behandeling van een rapport betreffende zijn dienst als provoost van de wacht, de divisie-chef te doen weten, dat hij, indien hij door de commandant zou worden gestraft, direct gebruik zou maken van een door hem terzake verondersteld recht tot beklag bij het Ambtenarengerecht, teneinde, naar hij toelichte, buiten de Koninklijke Marine om met meer zekerheid recht te kunnen verkrijgen” is m.i. deels onjuist en deels niet terzake dienende.

Zoals de beklagbeschikker terecht overwoog, behoort het aangeven van een bepaalde mentaliteit (blijk gegeven van een domme, ongewenste mentaliteit) veeleer in de beoordelingsstaat van de militair te geschieden (daar zij geen deel uitmaakt van de krijgstuchtelijke overtreding), en de beklagbeschikker schrapte eveneens de zinsnede: „teneinde, naar hij toelichte, buiten de Koninklijke Marine om met meer zekerheid recht te kunnen verkrijgen” (als niet terzake dienende voor de omschrijving van het krijgstuchtelijk vergrijp).

Na verbetering door de beklagbeschikker luidde de strafreden:

„Onmilitair opgetreden door bij de behandeling van een rapport betreffende zijn dienst als provoost van de wacht, de divisie-chef doen weten, dat hij, indien hij door de commandant zou worden gestraft, zou overwegen gebruik te maken van een door hem terzake verondersteld recht van beklag bij het Ambtenarengerecht”. (Besch. Commandant Korps Mariniers van 15 april 1955, bevestigd bij Besch. H.M.G. van 12 september 1955, M.R.T. XLIX, blz. 53).

De kwalifikatie „onmilitair opgetreden” in de omschrijving van deze strafreden komt mij voor als minder juist gekozen. Een dienstplichtige die voor het eerst onder de wapenen komt, gedraagt zich in het algemeen aanvankelijk nog onmilitair, maar pleegt daardoor nog niet een krijgstuchtelijk vergrijp. Daarom dient de kwalifikatie „onmilitair opgetreden door” m.i. te worden vervangen door „onkrijgstuchtelijk opgetreden door” of „een ongepaste opmerking gemaakt door” of „zich ongepast tegen zijn divisiechef uitgelaten door”.²³⁾ Soortgelijke kwalifikaties zijn echter overbodig.

Ook de volgende omschrijvingen van strafredenen bevatten overbodige toelichtende verklaringen.

²³⁾ Voorts valt het op, dat de beklagmeerdere enige malen in zijn beschikking de onjuiste term strafmutatie bezigt in plaats van strafreden.

„Na het sluiten van het onderzoek in zijn zaak voor de krijgsraad door de president, *nog zeer onder de indruk verkerende van het door hem tegen de krijgsraad gehouden betoog aangaande zijn beginselen en de daaruit voortvloeiende door hem gedane vraag*, aan het bevel, hem door de President van de Krijgsraad en de naast hem zittende Majoor gegeven, om de zittingszaal te verlaten, niet onmiddellijk gevolg gegeven, zodat hij door de aanwezige, met de orde belaste sergeant van de militaire politie naar buiten moest worden geleid, *waaraan hij overigens zonder zich te verzetten onmiddellijk gevolg gaf, en in die toestand, alvorens de zittingszaal te verlaten, met luider stem de uitdrukking gebezigd: „Godvergeten rechters”, welke uitdrukking, hoewel volgens zijn verklaring bedoeld zijnde als: „rechters die hun God vergeten hebben”, en geenszins als belediging, toch in ruimere zin opgevat, een zeer onbetamelijke betekenis heeft, zodat zij door hem, tegenover zijn rechters, w.o. officieren, zijn meerderen, niet had mogen zijn gebezigd*”. (Besch. H.M.G. van 25 maart 1930, waarbij de oorspronkelijke strafoplegging werd bevestigd, M.R.T. XXVI, blz. 151).

De gecursiveerde zinsneden houden een verklarende toelichting in van een deel van het krijgstuchtelijk vergrijp; zij is daarvan geen element, weshalve zij m.i. niet in de ómschrijving van het krijgstuchtelijk vergrijp behoort te worden opgenomen. Deze strafreden had m.i. behoren te luiden:

„Na als beklaagde voor de krijgsraad te hebben terecht gestaan, na het sluiten van het onderzoek in zijn zaak, na bevel door de president en door een majoor-lid, de zittingszaal niet terstond verlaten, zodat hij door de fgd. provoost-geweldige moest worden weggeleid, en toen geroepen „Godvergeten rechters!”; onder aanneming van een verzachtende omstandigheid”.

In de strafreden die luidt:

„Na reeds herhaaldelijk terzake te zijn gewaarschuwd, thans wederom zeer onvoldoende ijver betoond bij het paardenpoetsen.”, bevestigd bij Besch. H.M.G. van 9 april 1937 (M.R.T. XXXIII, blz. 25) is de gecursiveerde zinsnede overbodig, daar zij geen deel uitmaakt, geen element is van het krijgstuchtelijk vergrijp. Daarom behoort deze zinsnede niet in de omschrijving van dat vergrijp te worden opgenomen. De zonder gevolg gebleven herhaalde waarschuwingen zijn omstandigheden die van invloed zijn geweest op het besluit tot het opleggen van straf en op de bepaling van de straf(maat). Om aan te geven, dat deze omstandigheden van bijzondere invloed zijn geweest op de strafoplegging kan achter de strafreden tussen haakjes ( ) worden vermeld „(herhaaldelijk gewaarschuwd)”. De strafreden had dus behoren te luiden:

„Zeer onvoldoende ijver betoond bij het paardenpoetsen” of „zeer onvoldoende ijver betoond bij het paardenpoetsen (herhaaldelijk gewaarschuwd wegens het betonen van onvoldoende ijver)”.

Tenslotte nog het geval van een adjudant-onderofficier-instructeur dienende bij een mitrailleurcompagnie die zich op 14 januari 1931 ziek had gemeld wegens zenuwpijnen. Hij was bij beslissing van de behandelende geneesheer vrijgesteld van dienst doen, aanvankelijk gedurende de tijd van één week, daarna tot maandag 26 januari 1931. Op zaterdag

24 januari meldde de adj.o.o.i. zich terug bij zijn Compagniescommandant onder mededeling, dat hij maandag d.a.v. zijn dienst zou hervatten.

Op maandag 26 januari maakte de Kapitein-Compagniescommandant er de adj.o.o.i. een aanmerking over, dat deze op 14 januari tevoren zijn dienst betreffende het bijhouden van het cahier der presente sterkte niet aan zijn vervanger had overgegeven. Naar aanleiding van deze aanmerking vroeg de adj. o.o.i. nog dezelfde dag langs de hiërarchie weg daarover de Regimentscommandant te mogen spreken.

Na lezing van het desbetreffende verzoek vroeg de Kapitein aan de adj.o.o.i. om welke reden hij de R.C. te spreken had gevraagd. Daarop antwoordde de adj.o.o.i. „Kapitein, als dat zo doorgaat, maakt U mij zenuwziek”.

Naar aanleiding hiervan strafte de C.C. de adj.o.o.i. de volgende dag met 8 dagen licht arrest met de strafreden luidende:

„Zich ziek gemeld hebbende wegens zenuwpijnen in maag en rug, zijn dienst betreffende het bijhouden van een cahier der presente sterkte niet behoorlijk overgegeven.

Hierover een bemerking ontvangende van zijn C.C. dadelijk daarop zijn regimentscommandant te spreken gevraagd, *hetgeen in verband met een vroeger bij de compagnie plaats gehad hebbend feit met een ander adjudant-onderofficier-instructeur als onkrijgstuchtelijk gedrag is te beschouwen*, en tegenover zijn compagniescommandant beweerd, dat deze hem zenuwziek had gemaakt, hetgeen volgens een verklaring van de behandelende geneesheer onwaarheid was, daar hij zich reeds vroeger voor zenuwen had ziek gemeld”.

De Commandant van de Regimentsschool, beslissende op het beklag van de adj.o.o.i. over de aan deze opgelegde straf en strafreden, handhaafde de opgelegde straf, en wijzigde de strafreden, zodat deze kwam te luiden:

„Getoond weinig begrip te hebben van krijgstucht, door — na tegen zijn zin bij de mitrailleurcompagnie te zijn geplaatst — in stede van een voorbeeld te zijn van dienstijver en plichtsbetrachting, bij herhaling bezwaren gemaakt tegen zijn aanwijzing voor verschillende diensten en van den beginne af aantekening gehouden van voorvallen bij de compagnie, teneinde deze tegen zijn compagniescommandant te kunnen uitspelen.

Zich ziek gemeld hebbende voor zenuwpijnen in maag en rug (hetgeen reeds meermalen was voorgekomen), zijn diensten niet overgegeven en toen hem hierover, na terugkeer van zijn ziekte, door zijn compagniescommandant een opmerking werd gemaakt, hierin niet berust, doch het doen voorkomen, alsof zijn Kapitein verantwoordelijk was voor zijn zenuwachtige toestand”.

Welk krijgstuchtelijk vergrijp had deze adj.o.o.i. op 26-1-1931 gepleegd? Op de vraag van zijn C.C. om welke reden hij de R.C. wenste te spreken had hij de C.C. een ongepast antwoord gegeven. Noch de C.C. noch de Commandant van de Regimentsschool hebben dit voldoende onderscheiden. De door deze opgestelde, respectievelijk gewijzigde strafreden bevat beschouwingen, grieven, motiveringen, omstandigheden de persoon van de adjudant-onderofficier-instructeur betreffende, die echter geen bestraffing wettigen en ook niet in alle delen vaststaan.

Het H.M.G., krachtens art. 67 W.Kr. eindbeslissing nemende op het

beklag, verklaarde het beklag gedeeltelijk gegrond, wijzigde de strafreden, zodat deze kwam te luiden:

„Op een door zijn Compagniescommandant gestelde vraag om opheldering betreffende het indienen van een schriftelijk verzoek om de Regimentscommandant te mogen spreken, aan die Compagniescommandant een ongepast antwoord gegeven.” en verminderde de opgelegde straf tot 2 dagen licht arrest. (Besch. H.M.G. van 31 maart 1931, M.R.T. XXVII, blz. 19).

20. Artikelen uit het Reglement betreffende de Krijgstucht, de Wet op de Krijgstucht, Wetten (Wetboeken), Verordeningen, Voorschriften, Reglementen e.d. dienen niet te worden aangehaald in de omschrijving der strafreden.

Een strafreden moet een omschrijving inhouden van de handelingen of gedragingen die naar het gevoelen van de commandant onbestaanbaar zijn met de militaire tucht of orde. Daartoe behoren niet artikelen, e.d. uit wetten, wetboeken, verordeningen, reglementen, voorschriften e.d. Deze zijn geen elementen van de te omschrijven handeling of gedraging, die naar het gevoelen van de commandant onbestaanbaar is met de militaire tucht of orde.

De commandant van een oorlogsbodem strafte een Luitenant ter Zee van Administratie der 2de kl. met 2 dagen licht arrest terzake van: „*Gehandeld in strijd met artikel 19 van het Reglement betreffende de Krijgstucht en getoond onvoldoende de op hem als Secretaris van de Commandant rustende verplichtingen te beseffen, door een bijdrage in te zenden aan het Militair-Rechtelijk Tijdschrift, waarin het onderwerp ener geheime briefwisseling van de Commandant der Zeemacht met zijn Commandant werd behandeld*”.

In de omschrijving van deze strafreden is de aanhaling van art. 19 R.Kr. overbodig, daar zij geen element is van het krijgstuchtelijk vergrijp: „het zónder toestemming van de commandant inzenden van een bijdrage bevattende een deel uit of een bewerking van een geheime brief van een hogere autoriteit aan de redactie van een tijdschrift”.

Bovendien is daarin ten onrechte opgenomen de zinsnede: „en getoond onvoldoende de op hem als Secretaris van de Commandant rustende verplichtingen te beseffen, door”. Het onvoldoende besef tonen van zijn verplichtingen is geen krijgstuchtelijk vergrijp. Deze zinsnede is een beschouwende overweging van de commandant, die in de omschrijving der strafreden niet op haar plaats is, daar zij geen deel uitmaakt van het krijgstuchtelijk vergrijp. Deze overweging hoort m.i. thuis in de beoordelingslijst van de betrokken officier.

De Luitenant ter Zee (A) beklagde zich over de omschrijving der strafreden, daar deze naar zijn mening een onjuiste indruk gaf van de toedracht der zaak, voor zover daarin vermeld: „en getoond onvoldoende de op hem als Secretaris van de Commandant rustende verplichtingen te beseffen” de indruk wekt, alsof hij uit hoofde en met gebruikmaking van de bevoegdheden van zijn functie als secretaris van de commandant een geheime brief, behorende tot het onder zijn berusting zijnde archief, publiek wilde maken, hetgeen geenszins het geval was; dat hij in zijn functie van secretaris van de commandant meerbedoelde geheime brief

niet onder zijn berusting had gehad, dat het geheime archief door de Commandant zelf werd behandeld, en dat hij in het onderhavige geval inzage verkreeg van de geheime brief van de Commandant der Zeemacht in verband met een in die brief behandelde juridische aangelegenheid.

Uit het onderzoek bleek, dat de Luitenant ter Zee (A) zich bij een brief van 8 september 1936 had gewend tot de Redactie van het M.R.T. met het verzoek een bij die brief gevoegde bijdrage van zijn hand in dat tijdschrift op te nemen. Deze bijdrage bevatte gedeelten, overgenomen uit, althans bewerkt naar een door de Commandant der Zeemacht aan de Commandant van de oorlogsbodem gerichte geheime brief; de Luitenant ter Zee (A) had die gedeelten, zónder toestemming van zijn Commandant aan de Redactie van het M.R.T. ingezonden en derhalve gehandeld in strijd met art. 19 R.Kr.

Naar aanleiding daarvan overwoog de Commandant der Zeemacht in Ned.-Indië o.m., dat de officier van administratie in zijn functie als secretaris van de commandant uiteraard verplicht is zich te onthouden van het zonder toestemming van de Commandant doen van mededelingen uit de voor de Commandant bestemde bescheiden; dat het feit, dat de Luitenant ter Zee (A) meerbedoelde geheime brief als Secretaris van de Commandant *niet* onder zijn berusting had dan ook niet terzake doet; dat de Luitenant ter Zee (A) door zijn handelwijze heeft getoond onvoldoende de op hem als secretaris van de commandant rustende verplichtingen te beseffen; dat overigens *uit de strafreden mede behoort te blijken, dat de Luitenant ter Zee (A) zonder toestemming van zijn commandant gedeelten uit een door de Commandant der Zeemacht aan die Commandant gerichte brief aan de redactie van het M.R.T. heeft medegedeeld.*

Beschikkende op het beklag verklaarde de Commandant der Zeemacht in Ned.-Indië het beklag ongegrond onder handhaving van de straf en wijziging van de strafreden, zodat deze kwam te luiden: „*Gehandeld in strijd met artikel 19 van het Reglement betreffende de Krijgstucht en getoond onvoldoende de op hem als secretaris van de commandant rustende verplichtingen te beseffen door zonder toestemming van zijn commandant een bijdrage in te zenden aan het Militair-Rechtelijk Tijdschrift, bevattende gedeelten, overgenomen uit, althans bewerkt naar een door de Commandant der Zeemacht aan die Commandant gerichte geheime brief*”.

Het H.M.G. bevestigde vorenbedoelde beschikking na beklag in 2de instantie behoudens voor wat betreft de omschrijving der strafreden, daar niet aan het Hof was gebleken, dat het vergrijp van de Luitenant ter Zee (A) verband houdt met zijn functie als secretaris van de commandant, zodat de strafreden tenslotte kwam te luiden: „Zonder toestemming van zijn commandant een bijdrage ingezonden aan het Militair-Rechtelijk Tijdschrift, bevattende gedeelten, overgenomen uit, althans bewerkt naar een door de Commandant der Zeemacht aan die Commandant gerichte geheime brief”. (Besch. H.M.G. van 31 augustus 1937, M.R.T. XXXIII, blz. 488).

Uit het vorenstaande blijkt, dat het Hof de aanhaling van art. 19 R.Kr. in de omschrijving der strafreden heeft laten vervallen. Daar de strafreden een ómschrijving van het krijgstuchtelijk vergrijp moet in-

houden, d.w.z. een ómschrijving van de handeling of gedraging, die naar het gevoelen van de commandant onbestaanbaar is met de militaire tucht of orde, is daarin de aanhaling van art. 19 R.Kr. overbodig; de artikelen 17—26 R.Kr. zijn bovendien slechts bedoeld als voorbeelden van krijgstuchtelijke vergrijpen. Het H.M.G. heeft geen keus gedaan tussen „overgenomen” en „althans bewerkt naar” een brief van de Commandant der Zeemacht in Ned.-Indië; kennelijk heeft het Hof dit niet belangrijk geacht.

Een korporaal-konstabel was door de Commandant van Hr. Ms. „Sumatra” gestraft met 3 dagen verzwaaard arrest terzake van: „Overtreding van artikel 22 sub c van het Reglement betreffende de Krijgstucht (grof spelen)”.

De Commandant der Marine te Willemsoord verklaarde het daarover door de gestrafte ingediende beklag ongegrond. (Besch. Commandant der Marine te Willemsoord van 18 maart 1940, M.R.T. XXXVI, blz. 176).

Deze omschrijving der strafreden is m.i. minder juist. Overtreding van art. 22 sub c R.Kr., welk artikel zelfs 3 verboden inhoudt van: schulden maken, grove verteringen maken en zich aan grof spelen overgeven, is m.i. geen ómschrijving van het gepleegde vergrijp. De daaraan tussen haakjes toegevoegde woorden „(grof spelen)” beogen het vergrijp weer te geven, dat de Commandant corrigeerde. De verwijzing naar art. 22 sub c R.Kr. is daarin overbodig; zij vormt geen onderdeel van het krijgstuchtelijk vergrijp, dat ómschreven moet worden. De strafreden had behoren te luiden:

„Zich aan grof kaartspelen overgegeven”.

Ook in de volgende omschrijving der strafreden wordt ten onrechte naar een wetsbepaling verwezen.

„Bij het straffen van een ondergeschikte *de bedoeling van* artikel 46 W.Kr. miskend, door hem te horen op een ogenblik, dat deze, *na dronkenschap, nog niet voldoende kon zijn ontnuchterd om ten behoeve zijner verdediging vrij over zijn geestvermogens te beschikken*. Verzachtende omstandigheden in aanmerking genomen”. (Besch. H.M.G. van 19 februari 1929, M.R.T. XXV, blz. 21).

De aanhaling van art. 46 W.Kr. is overbodig daar deze geen element vormt van het krijgstuchtelijk vergrijp: „het horen en straffen van een verdachte die nog niet ontnuchterd is”, dat moest worden ómschreven. Ook de overige gecursiveerde woorden zijn om dezelfde reden overbodig; deze zijn van verklarende aard. De strafreden had m.i. bv. behoren te luiden:

„Een (onder zijn bevelen staande) huzaar, verdacht van dronkenschap tijdens wachtdienst, verhoord en gestraft op het ogenblik waarop deze nog niet geheel ontnuchterd was. (Verzachtende omstandigheden in aanmerking genomen)”.

In de omschrijving der strafreden:

„Onvoldoende medewerking verleend aan een brigadier der Rijksveldwacht bij het overgeven van een arrestant *en daardoor in strijd gehandeld met artikel 52 der Dienstvoorschriften, waarin uitdrukkelijk is voorgeschreven, dat het streven naar samenwerking van het Wapen der*

Koninklijke Marechaussee nimmer aan bedenking onderhevig mag kunnen zijn" wordt ten onrechte naar art. 52 der Dienstvoorschriften verwezen (Besch. H.M.G. van 16 februari 1934, waarbij deze strafoplegging werd bevestigd, M.R.T. XXX, blz. 133).

Ook de daarin voorkomende geursiveerde zinsnede is overbodig, daar zij slechts een verklarende toelichting van het gepleegde vergrijp inhoudt, nl. de inhoud van een bepaling uit een dienstvoorschrift.

Deze strafreden had m.i. behoren te luiden:

„Als wachtmeester der Koninklijke Marechaussee onvoldoende medewerking verleend aan een brigadier der Rijksveldwacht bij het overgeven van een arrestant”.

21. Voor de omschrijving der strafreden van de zg. òneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen (art. 2, 2° - 6° W.Kr.) gelden dezelfde beginselen als voor de omschrijving van de zg. eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen (art. 2, 1° W.Kr.) behoudens de toevoegingen ( ) vermeld in de Beschikking Straflijsten.

Het aanhalen van strafartikelen uit wetten (wetboeken), verordeningen, keuren, enz. die overtreden zijn, in de omschrijving van het gepleegde feit is onnodig en onjuist, omdat deze artikelen geen deel uitmaken van het op straffe geboden of verboden handelen of nalaten, dat moet worden omschreven.

Zodra een commandant heeft overwogen en beslist, dat een feit vallende onder art. 2, 2°—6° W.Kr. voldoet aan de eisen in dit artikel gesteld voor krijgstuchtelijke afdoening, behoort hij dat vergrijp zodanig te omschrijven, dat uit de omschrijving kan worden gelezen, welke onkrijgstuchtelijke handeling of gedraging is gepleegd, die naar zijn oordeel onbestaanbaar is met de militaire tucht of orde, bv.: „Gewaterd op de openbare weg”. (Besch. commandant der Marine te Willemsoord van 25 januari 1935, M.R.T. XXX, blz. 574; zie ook M.R.T. XXI, blz. 500/501).

Deze omschrijving laat aan zakelijkheid, duidelijkheid en beknoptheid niets te wensen over. Het feit is omschreven in voor een ieder klare taal. Hetzelfde is het geval met de omschrijving van het volgende on-eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijp: „Na het eindigen van een hem verleend verlof opzettelijk ongeoorloofd afwezig geweest van de compagnie van 3/4 januari 12.00 uur 's nachts tot 9 januari 7.30 uur nam., toen hij na arrestatie door de militaire politie bij de compagnie werd teruggebracht”. (Door ... bij besch. d.d. ... nr ... met de afdoening in gestemd na de A.M. te hebben gehoord) (Besch. H.M.G. van 26 februari 1926, M.R.T. XXXI, blz. 581).

Het aanhalen van wetsartikelen, verordeningen, keuren, e.d. in de omschrijving van het gepleegde feit is onnodig en onjuist, daar deze artikelen enz. geen deel uitmaken van het op straffe geboden of verboden handelen of nalaten, dat moet worden omschreven. De aanhaling van wets- en andere artikelen is slechts de constatering door de strafoplegger, dat de betreffende handeling of gedraging op straffe in een of andere wetsbepaling, verordening of keur, e.d. is geboden of verboden. Dit is iets anders dan de omschrijving van de gepleegde op straffe geboden of verboden handeling zelf. Voor de strafoplegger gaat het er in de allereerste plaats om of deze handeling of gedraging onbestaanbaar

is met de militaire tucht of orde. Zodra hij heeft beslist dat zulks het geval is en dat ook overigens aan de eisen in art. 2, 2°—6° W.Kr. voor krijgstuchtelijke afdoening gesteld, is voldaan, omschrijft hij het feit op dezelfde wijze en naar dezelfde beginselen als ik hiervoren heb medegedeeld.

Wanneer een strafreden luidt:

„Zich in uniform gekleed, schuldig gemaakt aan overtreding van artikel 20 der Algemene Politieverordening der gemeente Den Helder”, dan kan geen sterveling daarin lezen, welke de onkrijgstuchtelijke handeling of gedraging is, waaraan de gestrafte zich heeft schuldig gemaakt. (Besch. H.M.G. van 28 augustus 1925, M.R.T. XXI, blz. 300). Deze omschrijving is even vaag als bv. de omschrijving van het krijgstuchtelijk vergrijp vermeld op blz. 576 luidende: Wegens handelingen welke met de instandhouding ener goede krijgstucht in de dienst ter zee onbestaanbaar zijn”.

De kenmerken, de elementen van het onkrijgstuchtelijk handelen of nalaten behoren duidelijk in de omschrijving der strafreden tot uiting te komen.²⁴⁾ Dit is niet het geval met de hierna volgende strafreden:

Een leerling-hofmeester en een matroos der 2de kl. hadden in de avond van 31 mei 1925 te 9.45 uur in uniform gekleed, enigermate onder de invloed van sterke drank, aan de zijde van de openbare weg, de Prins Hendriklaan, binnen de gemeente Den Helder, luid lachende tegen elkander in staan wateren. Een brigadier van politie der gemeente Den Helder, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, die dit feit, een overtreding van artikel 20 der Algemene Politieverordening der gemeente Den Helder, zag, maakte daarvan een ambtsedig proces-verbaal op.

De Commandant van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord strafte de leerling-hofmeester wegens dat feit met 2 dagen licht arrest gepaard met strafdienst van 1 uur per dag, met de strafreden:

„Zich in uniform gekleed, schuldig gemaakt aan een overtreding van artikel 20 der Algemene Politieverordening der gemeente Den Helder”. (M.R.T. XXI, blz. 300)

Iemand die deze strafreden leest, begrijpt niet wat deze leerling-hofmeester misdeed. Dit komt, omdat de kenmerken van het krijgstuchtelijk vergrijp daarin niet zijn omschreven; de aanhaling van artikel 20 der Algemene Politieverordening is slechts een constatering door de strafoplegger van het artikel waarbij de overtreding strafbaar is gesteld. Op grond van vorenstaande beschouwingen had de omschrijving bv. behoren te luiden:

„Met een matroos der 2de kl. op de openbare weg op korte afstand van elkaar in uniform gekleed luid lachende in elkaars richting gewaterd”.

Een matroos der 2de kl. stond in de nacht van 13 op 14 december 1925 te omstreeks 12.30 uur op de openbare weg, de Kanaalweg te Den Helder tegen de huisdeur van een perceel te wateren. Twee agenten van politie der gemeente Den Helder maakten daarvan proces-verbaal op wegens overtreding van artikel 20 aanhef en onder a van de Algemene Politieverordening van de gemeente Den Helder.

²⁴⁾ Als men bedenkt, dat de vermelding van de strafopleggingen op de straflijsten of in de conduiteboekjes ten doel heeft snel een inzicht te verkrijgen in het doorlopend gedrag van een militair, dan beantwoordt de opneming van artikelen zonder meer in de strafreden niet aan dat doel.

De Commandant van de kazerne voor de Onderzeedienst te Willems-oord strafte na gehouden onderzoek de matroos der 2de kl. met 2 dagen strafdienst gedurende 2 uur per dag met de strafreden:

„Gehandeld in strijd met de Algemene Politieverordening, door op de openbare weg tegen een huisdeur te wateren, zijnde dit feit onbestaanbaar met de militaire orde. (M.R.T. XXI, blz. 496).

Met „de algemene politieverordening” was kennelijk bedoeld die van de gemeente Den Helder, maar het staat er niet; in plaats daarvan had behoren te zijn vermeld: „een” algemene politieverordening of „de algemene politieverordening van de gemeente Den Helder”. De woorden „zijnde dit feit onbestaanbaar met de militaire orde” in de omschrijving der strafreden vormen slechts een redegewende toevoeging aan de strafreden. De daarin opgenomen zinsnede „ghehandeld in strijd met de Algemene Politieverordening” is een constatering door de strafoplegger, dat het gepleegde feit in strijd is met een strafbepaling uit de verordeningen van de gemeente Den Helder, die echter geen deel uitmaakt van de omschrijving van de op straffe verboden handeling, die onbestaanbaar wordt geacht te zijn met de militaire orde. Op grond van deze redenering had de strafreden m.i. behoren te luiden:

„Omstreeks middernacht op de openbare weg in uniform tegen een huisdeur gewaterd”.

Indien men toch melding zou willen maken van de strafbepaling die overtreden is, dan zou men deze strafbepaling tussen haakjes achter de omschrijving van het gepleegde feit kunnen toevoegen, op soortgelijke wijze zoals men zulks pleegt te doen met de vermelding van bepaalde omstandigheden, waaronder een krijgstuchtelijk vergrijp is gepleegd, zoals bv. „verzachtende omstandigheden” e.d. (zie blz. 595) aldus:

„Gewaterd op de openbare weg” (art. 22 Verordening Straatpolitie van Rotterdam). (M.R.T. XXX, blz. 574).

Voor de landmacht komt mij zulks niet nodig voor, gezien de aantekening die ingevolge de punten 4, 11, 12 e.a. van de Beschikking straflijsten in voorkomende gevallen achter de strafreden moeten worden vermeld.

22. Vergelijking van de omschrijving van een krijgstuchtelijk vergrijp met die van strafbaar feit.

In het (militaire) strafrecht is élk strafbaar feit nauwkeurig omschreven. Geen feit is strafbaar dan uit kracht van een daaraan voorafgegane wettelijke strafbepaling (art. 1 W.Sr.).

Het bewezene naar aanleiding van het onderzoek op de terechtzitting van het in de dagvaarding tenlaste gelegde feit of naar aanleiding van het aan de voet van het bevelschrift tot het bijeenkomen van de krijgsraad tenlaste gelegde feit, moet het feit (alle elementen uit de strafbepaling) uitdrukken met vermelding van de omstandigheden waaronder het is begaan (die volgens de wet tot verzwaring of verlichting van straf aanleiding geven), benevens met vermelding (bijvoeging) van omstreeks welke tijd en waar ter plaatse het feit zou zijn begaan. (art. 114, 197 R.L., art. 112, 189 R.Z., art. 75 P.I., art. 261, 358, 359 W.Sv.).

Het vonnis moet behelzen, wélk strafbaar feit het bewezen ver-

klaarde (de tenlastelegging) oplevert, d.i. „de kwalifikatie” van het be-
wezen verklaarde strafbare feit, bv. diefstal; moord; opzettelijke onge-
hoorzaamheid; feitelijke insubordinatie; als militair opzettelijk in een
aangelegenheid die vreemd is aan de belangen van de dienst, zijn min-
dere bevelen iets te doen; als ander militair dan die, genoemd in het
eerste, derde en vierde lid van artikel 129 Wetboek van Militair Straf-
recht, behorende tot enige wacht, een als zodanig op hem rustende
verplichting niet nakomen, gepleegd in tijd van oorlog; enz.

In het militaire tuchtrecht zijn de krijgstuchtelijke vergrijpen in één algemene formule omschreven als feiten die naar het gevoelen van de tot straffen bevoegde commandant onbestaanbaar zijn met de krijgstucht (zie blz. 576 e.v.).

De Wet op de Krijgstucht kent slechts één kwalifikatie nl. „Zich gedragen (handelen) in strijd met de militaire tucht of orde (krijgstucht). (art. 2, 1° W.Kr., art. 1.15 R.Kr.).

De W.Kr. *schrijft niet voor*, dat een krijgstuchtelijk vergrijp (noch een zg. eigenlijk noch een zg. oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp) moet worden gekwalificeerd. Het krijgstuchtelijk vergrijp behoeft *alléén te worden omschreven* (art. 50, 51, 61 en 66 W.Kr.). Daarom is het overbodig om de omschrijving van een krijgstuchtelijk vergrijp aan te van-
gen met de kwalificerende algemene woorden: „Zich gedragen (gehandeld) in strijd met de militaire tucht of orde (krijgstucht) door...” óf de omschrijving van een krijgstuchtelijk vergrijp te besluiten met de kwalificerende algemene woorden: „... en aldus zich gedragen (gehandeld (in strijd met de militaire tucht of orde (krijgstucht)”. (zie blz. 590).

Uit de omschrijving van een krijgstuchtelijk vergrijp d.i. de on-
tuchtelijke gedraging of handeling die na onderzoek ener zaak is komen
vast te staan (art. 46 W.Kr.), behoeft dus slechts te blijken, dat zij on-
bestaanbaar is met de militaire tucht of orde, dat zij in strijd is met de
krijgstucht. (art. 1-15 R.Kr.). Een bepaalde rechtskundige vorm is daar-
voor niet voorgeschreven. De praktijk en de jurisprudentie eisen, dat het
vergrijp wordt geconcretiseerd met inachtneming van hetgeen ik
hiervoren heb meegedeeld.

Van de omstandigheden zal het afhangen of in de omschrijving van
een krijgstuchtelijk vergrijp de tijd waarop en/of de plaats waar het
vergrijp is gepleegd, in de strafreden dient te worden vermeld. Omstan-
digheden die bijzonder strafverzwarend zijn, zoals bv. vroegere bestraf-
fing wegens soortgelijke krijgstuchtelijke vergrijpen, kunnen in de straf-
reden worden vermeld door ( ) toevoeging van: eerste, tweede enz. her-
haling. In geval van strafoplegging na herhaalde waarschuwingen
voor soortgelijke vergrijpen kan achter de strafreden ( ) worden ge-
steld: na waarschuwing. Van omstandigheden die bijzonder verlichtend
zijn geweest bij de bepaling van de straf(maat) kan melding worden
gemaakt door toevoeging aan de strafreden ( ) bv. een zeer verlichtende
of verzachtende omstandigheid aanwezig, bij voorkeur door deze met een
enkel woord te vermelden.

CONCLUSIES

23. Het Voorlopig Reglement op de Inwendige Dienst der K.L. deel A dient te worden aangevuld met een bepaling houdende aanwijzingen betreffende de omschrijving van een krijgstuuchtelijk vergrijp.

Op het oogenblik is van kracht het vele malen gewijzigde Voorlopig Reglement op de Inwendige Dienst der Koninklijke Landmacht, nr 1584, 3e druk.

Bijlage G (art. 125) „Straflijsten” van deel A van dit reglement is vervallen en vervangen door de „Beschikking straflijsten”.

Terwijl in de „Beschikking straflijsten” zeer uitvoerig is voorgescreven hoe met straflijsten moet worden gehandeld, hoe deze moeten worden ingevuld, enz. komt in Hoofdstuk XIII „Opleggen en ondergaan van straffen, voorlopig arrest, beklag over opgelegde straffen” geen bepaling voor over de „omschrijving van de strafreden”, waaraan de Beschikking straflijsten nog wel haar grondslag ontleent.

Daar het mij bekend is, hoezeer commandanten dikwijls moeilijkheden hebben met het formuleren van een strafreden, omdat zij niet goed weten wat daarin wél en wat niet behoort te worden vermeld, wil het mij doelmatig toeschijnen, indien in voormeld Hoofdstuk XIII een nieuw artikel wordt ingelast, bv. een artikel 124a, waarin wordt voorgescreven hoe de strafreden behoort te worden geformuleerd. Dit artikel zou bv. als volgt kunnen luiden:

„Artikel 124 a”

De commandant die een onder zijn bevelen staande militair een krijgstuuchtelijke straf oplegt, zal bij de omschrijving der strafreden het volgende in acht nemen:

De handeling(en) en/of gedraging(en), die hij oordeelt dat (die) onbestaanbaar is (zijn) met de militaire tucht of orde, zal hij zakelijk en voor een ieder duidelijk verstaanbaar omschrijven.

Deze omschrijving behoort niet te uitvoerig te zijn; naar beknoptheid dient te worden gestreefd. Beknoptheid mag echter niet gaan ten koste van een juiste, nauwkeurige en duidelijke omschrijving van het na nauwgezet onderzoek vastgestelde krijgstuuchtelijke vergrijp.

In geval bij een strafoplegging met aanwezigheid van verzachtende omstandigheden, bij strafoplegging na waarschuwing, bij strafoplegging na een vroegere strafoplegging voor (een) soortgelijk(e) vergrijp(en) e.d., een of meer omstandigheden van bijzondere invloed zijn geweest bij de bepaling van de straf en/of de straf(maat), kan desgewenst achter de strafreden tussen haakjes ( ) worden vermeld: onder verzachtende omstandigheden, onder een (zeer) verzachtende omstandigheid, na (herhaalde) waarschuwing(en) of herhaling, e.d.

Aanhaling van artikelen uit wetten, verordeningen en voorschriften dient achterwege te blijven; toelichtingen, beschouwingen, gevolgtrekkingen en andere niet terzake dienende omstandigheden dienen evenmin in een strafreden te worden vermeld.

Als algemeen beginsel van tuchtrecht geldt, dat de strafoplegger slechts op spaarzame wijze van de bevoegdheid hem toegekend in artikel 50 van de Wet op de Krijgstucht gebruik behoort te maken”.

Artikel 125, punt 1, ware voorts aan te vullen in die zin, dat daarin tot uitdrukking komt, dat de op te leggen straf en strafreden een onaf-

scheidelijk geheel vormen, de strafoplegging, welke straf en strafreden *tegelijk*, aan de gestrafte moeten worden meegedeeld. Vgl. ook punt 5 Voorschrift nr 27—1: Aanwijzing voor commandanten bij de toepassing van het militaire tuchtrecht, het militaire strafprocesrecht, enz.”

De hier voorgestelde aanvullingen behoren uiteraard ook te worden ingepast in het in voorbereiding zijnde nieuwe Ontwerp Reglement op de Inwendige Dienst der Koninklijke Landmacht.

24. Bij de opleiding van de a.s. (reserve)-officieren en bij de voortgezette opleiding der (reserve-)officieren dient het formuleren van strafredenen en het opstellen van beklagbeschikkingen te worden beoefend.

Het is noodzakelijk, dat bij de opleiding van a.s. (reserve-officieren bij het vak „Militaire weteskennis” de leerlingen worden geoefend in het op juiste wijze formuleren van de strafreden en het bepalen van de straf(maat). Dit behoort te geschieden aan de hand van gevallen uit de praktijk, bij voorkeur van gevallen die tot in hoogste instantie zijn onderzocht en die te vinden zijn in de verschillende jaargangen van het Militair Rechtelijk Tijdschrift.

Bij examens voor (reserve-) officier behoort één der vragen van het vak Militaire weteskennis enkele gevallen van krijgstuchtelijke vergrijpen in te houden waarvan de examinandus de strafreden behoort te formuleren en de daarbij behorende straf te bepalen.

Bij de voortgezette opleiding van (reserve-)officieren behoren moeilijker gevallen te worden behandeld, waarbij tevens het beschikken over voldoende weteskennis kan blijken; officieren die geroepen kunnen worden om als beklagmeerdere op te treden, behoren in het bijzonder te worden geoefend in het opstellen van beklagbeschikkingen.

Ook bij schriftelijke cursussen kunnen aan cursisten gevallen worden voorgelegd waarvan zij de straf en de strafreden moeten bepalen of waarover zij een beklagbeschikking moeten maken.

---

*De antitankwapenen bij de infanterie en in het bijzonder
het bataljons-antitankwapen*

In bovengenoemd artikel in het november-nummer zijn helaas twee drukfouten geslopen. Op blz. 526 gelieve men de bijschriften bij afb. 5 en afb. 6 te verwisselen; op blz. 528 leze men de 11e regel v.b. als volgt: *nadeel: onveilige zone achter wapen, grote zichtbaarheid, volumineuze*

Het selecteren van landingsterreinen voor lichte vliegtuigen

In dit artikel in het november-nummer zijn op blz. 537 onder punt 3b enige cijfers onjuist opgenomen. In de 5e regel gelieve men het cijfer 175 te veranderen in 125; in de 7e regel verandere men 1 op 10 in: 1 op 15.

Nieuwe uitgaven

ERGAENZUNGSBAND 1955-57 ZUM TASCHENBUCH DER LUFTFAHRT 1954, door Georg W. Feuchter, 116 blz., geïll. Uitg.: J. F. Lehmanns Verlag, München, 1957. Prijs DM 17,—.

Dit zojuist verschenen boekje bevat afbeeldingen en beschrijvingen van alle sedert 1954 bekend geworden burger- en militaire vliegtuigen, vliegtuigmotoren en geleide projectielen.

Het geheel ziet er met 137 afbeeldingen uitstekend verzorgd uit.

dT.

TASCHENBUCH DER PANZER 1943—1957, 2e jaargang, samengesteld door Dr. F. von Senger und Etterlin, 389 blz., 141 schetsen en 365 foto's. Uitg.: J. F. Lehmanns Verlag, München. Prijs: in plastic-band DM 40,—; ingen. DM 37,—.

Op dit in 1954 voor de eerste maal verschenen boekwerk, is een tweede, belangrijk uitgebreide en tot 1957 bijgewerkte, uitgave verschenen. Beperkte de eerste druk zich tot het geven van een overzicht van de gepantserde voertuigen van de belangrijkste landen, het „Taschenbuch 1943—1957” streeft naar volledigheid.

Het jaar 1943 werd tot uitgangspunt gekozen, omdat de gepantserde voertuigen, waarmede men W.O. II was ingegaan, in dat jaar in het algemeen waren vervangen door pantserwagens en tanks, waarin de ervaringen van de oorlog waren verwerkt.

Het werk is van handig formaat en fraai uitgevoerd. In het eerste deel zijn — gegroepeerd naar het land van her-

komst — schetsen en foto's opgenomen van de lichtste verkenningswagen tot de zwaarste tank, in de daarvan bestaande variëteiten. De belangrijkste gegevens (zoals afmetingen, gewicht, pantsering, snelheid en bewapening) zijn vermeld. De schetsen zijn op schaal (1 : 73) getekend, de foto's zijn veelal uit verschillende hoeken genomen.

De samensteller heeft zich niet beperkt tot een opsomming van technische gegevens en bijzondere kenmerken, doch maakt ook melding van het gebruik, dat — met name in W.O. II — van de verschillende voertuigen werd gemaakt en de landen, waarin zij zijn ingevoerd. Bovendien wijdt hij aan elk daarvoor in aanmerking komend type een zeer korte kritische beschouwing (beoordeling).

In het tweede deel zijn tabellen opgenomen, waarin nadere technische bijzonderheden, zoals brandstofvoorraad en -verbruik (actieradius), aantal, soort en vermogen der motoren, gegevens met betrekking tot bodemdruk en -vrijheid, klimvermogen en dode hoeken, zijn opgenomen.

De samensteller en uitgever hebben met deze uitgave de basis willen leggen voor een uitgebreid naslagwerk over de ontwikkeling van het pantser(voertuig) sedert 1943, dat zij actueel hopen te houden door het periodiek uitgeven van aanvullingen. Zij zijn in deze opzet ongetwijfeld geslaagd.

Dit boek is, als rijke bron van gegevens voor ieder, die direct of indirect met „het pantser” te maken heeft (instructeurs!), zijn plaats in elke militaire bibliotheek ten volle waard.

de S.L.

BETALING ABONNEMENT

1e KWARTAAL 1958

Tot 7 januari a.s. bestaat gelegenheid het abonneert voor het 1e kwartaal 1958 à f 3,— te voldoen per postwissel of door overschrijving op postrekening Nr 44715 ten name van Moorman's Periodieke Pers N.V. met vermelding: „abonnement De Militaire Spectator, 1e kwartaal 1958.”

Wie na 7 januari gireert is f 0,40 incassokosten verschuldigd daar dan de kwitanties in omloop zijn.

**MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V.
ZWARTEWEG 1, DEN HAAG**

Uit de buitenlandse vakpers

Nieuwe gegevens over gebruik van atoomwapens.

Ofschoon maaiveld en ondergrondse explosies van atoomwapens een groter nablijvende radio-activiteit veroorzaken, dient men hiermee ook bij explosies boven het maaiveld rekening te houden. Zo zullen troepen, die met een snelheid van ongeveer 3 km per uur door een door een 20 KT-wapen getroffen gebied oprukken, gedurende een uur op een afstand van ruim 300 m van het nulpunt moeten blijven.

(Vroeger werd steeds aangenomen, dat een luchtexplosie in het geheel geen belemmering vormde voor de direct daarna door het getroffen gebied oprukkende eenheden. In het vervolg zullen dus bepaalde veiligheidslijnen moeten worden vastgesteld voor de na inzet van atoomwapens aanvallende eenheden! Ref.)

„Infantrydivision”, in „Infantry”, juli '57. v. V.

Toegepast Krijgswetenschappelijk Onderzoek.

In de laatste wereldoorlog kwam men ertoe om het wetenschappelijk onderzoek niet te beperken tot de ontwikkeling van wapens en uitrusting doch dit ook toe te passen voor het vinden van juiste besluiten en handelingen van militaire commandanten. Dit onderzoek kan het best worden aangegeven met „toegepast krijgswetenschappelijk onderzoek”. De steeds groeiende ingewikkeldheid van de problemen dwingt tot het vinden van middelen om hen, die belangrijke besluiten moeten formuleren, daartoe wetenschappelijk bestudeerde elementen te verschaffen. Uit deze noodzaak geboren wordt ook de plaats van het toegepast wetenschappelijk onderzoek bepaald nl. dat het nooit meer zal kunnen zijn dan een middel.

Aangezien aanvankelijk de studies hoofdzakelijk opgezet waren om tot een onmiddellijk bruikbare oplossing van bepaalde problemen te komen en deze ook succes hadden, is het ware wezen van deze wetenschap aan velen ontgaan. Bij het aanpakken van ingewikkelde problemen maakt de onderzoeker gebruik van technische methoden en procédés. Schr. wijst op de gevaren die de onderzoeker omringen en vermeldt daarbij de vier dwalingen, zoals B. O. K o o p-

man die analyseerde in zijn lezing voor het vierde congres van de „Operations Research Society of America” in mei 1956. Deze vier dwalingen zijn:

— *de linearitis*, ofwel de overtuiging dat ieder probleem kan worden teruggebracht tot enige enkelvoudige factoren en dat de omstandigheden, die als factor van invloed in het geding zijn, zich regelrecht met elkaar verhouden.

— *de maximitis*, zijnde de aanname dat de meest waarschijnlijke oplossing ook de beste is, waardoor men gaat geloven dat de waarheid altijd in het midden ligt.

— *de mechanitis*, overeenkomende met een overdreven vertrouwen in moderne rekenmachines, aan welke machines sommigen denken de problemen te kunnen overlaten die zij zelf niet kunnen oplossen noch formuleren.

— *de autoritis*, bestaande uit het geloof dat de verantwoordelijke commandant, die het resultaat van het onderzoek moet toepassen, even goed de ontbrekende schakel van de oplossing voor zijn rekening zou kunnen nemen als de aanpassing van het theoretische gevonden antwoord aan de praktijk.

De grootste moeilijkheid wordt reeds aan het begin van het onderzoek ontmoet, wanneer de factoren, die in het geding zijn, en de waarde van deze factoren ten opzichte van elkaar moeten worden bepaald. Een juiste keuze wat deze punten betreft bepaalt het gehele welslagen van de studie en het zal ook hiervan afhangen of de oplossing voor de praktijk bruikbaar zal zijn. Als voorbeeld moge worden aangehaald de huidige tendens om ook de kostenfactor in het geding te brengen. Is het wel juist deze factor in beschouwing te nemen wanneer men mogelijk kan komen tot een vergelijkingsfactor tussen de waarde van geld en mensenlevens? Het kiezen van de juiste factoren is nog moeilijk omdat het wetenschappelijk onderzoek nog in het beginstadium verkeert en de wetenschappelijke basis voor deze keuze nog niet vastligt. Men weet nog niet hoe men de juiste factoren moet kiezen, men is echter wel zo ver, dat men in staat is in de meeste gevallen de goede van de kwade factoren te onderscheiden. Meer nog dan aan vorm of techniek van berekening, zal aandacht moeten worden besteed aan de studie van de factoren van invloed. Hiertoe moet alles, wat tot

nog toe is bereikt, worden verzameld en geanalyseerd; niet om oplossingen voor bepaalde problemen te vinden, maar om tot een wetenschappelijke doktrine te komen. Men zal zich hierbij moeten hoeden voor twee stromingen nl. de een, die het onderzoek slechts ziet als een hulpmiddel ten dienste van de besluitvorming, en de tegenovergestelde stroming die het wetenschappelijk onderzoek beschouwt als een theoretische beschouwing, waarvan de praktische uitkomsten volkomen aanvechtbaar zijn.

Een ander aspect van het krijgswetenschappelijk onderzoek is de tegenstelling tussen zuivere theorie en praktische toepassing. De commandanten zijn slechts in het laatste geïnteresseerd, maar zonder een goede theoretische basis zullen de mogelijkheden altijd beperkt blijven. Ook dient steeds voorop te staan dat het oordeel uiteindelijk aan de commandant komt, aangezien die in alle gevallen verantwoordelijk blijft. Maar op het uitgebreide terrein van militaire activiteiten kan het wetenschappelijk onderzoek een krachtige hulp zijn voor de commandanten, wanneer deze de doelmatigheid van wapens en uitrusting moeten bepalen, operaties of oefeningen moeten analyseren, de waarde van theorieën en organisaties moeten vastleggen of de invloed van wapens en tactiek op elkaar moeten bepalen. Tussen commandant en onderzoeker gaat het er dan in de eerste plaats om, dat het probleem duidelijk wordt gesteld en dat de oude vraag van Foch „de quoi 's agit-il?” allereerst wordt beantwoord. Wanneer daarna de factoren van invloed zijn bepaald, dan wordt de hulp ingeroepen van berekeningsmethoden en technieken (statistiek, waarschijnlijkheidsleer, kwantiteitsleer). Het werk wordt besloten met de vertaling van de uitkomsten in voor de commandant bruik-

bare elementen voor het nemen van zijn besluit.

Het wetenschappelijk onderzoek gaat een grote toekomst tegemoet, mits men maar voor ogen houdt dat bestudering van een probleem niet alleen moet leiden tot een praktische oplossing van dat probleem maar dat daarbij ook een steentje moet worden bijgedragen tot het vestigen van een doktrine. Een tweede voorwaarde is, dat er een ongedwongen samenspraak moet zijn tussen onderzoeker en commandant. De laatste moet het probleem, waarmee hij wordt geconfronteerd, zo duidelijk mogelijk formuleren en hij moet zoveel mogelijk inlichtingen verschaffen betreffende het onderwerp. Voorts wordt zijn geduld gevraagd, ingeval het onderzoek in een impasse geraakt. De onderzoekers daarentegen zullen — dikwijls tegen veel onbegrip in — zonder vrees voor mislukkingen moeten voortwerken.

„Recherche Opérationnelle”, door J. Barbier, Chef d'Escadron, in „Revue de Défense Nationale”, oktober 1957.

J. D. B.

Aannemersbedrijf

Gebr. H. A. & A. H. van Denzen

NOORDWIJKERHOUT

Kerkstraat 32a — Tel. 457 (K 2533)

Grond- kabel en montagewerken voor

- ★ electriciteitsbedrijven
- ★ rijkswerken P.T.T. enz.
- ★ bouw en straatwerken

ZEER GROTE TUBE 70 ct

Normale tube 44 ct

PRODENT TANDPASTA

voor parelwitte tanden en een frisse adem!

P 724 - 2